

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ
ЛІНГВІСТИКИ**

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ВЛАДА В СУЧАСНОМУ
АНГЛОМОВНОМУ РОМАНІ
(на матеріалі роману Дж. Мартіна «Гра престолів»)**

**Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»**

Виконала: студентка ІІ курсу групи 202М
Спеціальності «035.041 Філологія
(Германські мови та література
(переклад включно), перша – англійська)»
Освітньо-професійної програми
Філологія (Германські мови та література
(переклад включно), перша – англійська)»
Петровська Віола Сергіївна
Керівниця: доц. Присяннікова Я.М.
Рецензентка: доц. Ткаченко Л.Л.

Херсон-2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження	6
1.1 Поняття «концепт» в когнітивній лінгвістиці.....	6
1.2 Класифікація концептів.....	12
1.3 Дослідження структури концепту	16
1.4 Методи дослідження концепту	20
РОЗДІЛ 2. Номінативне поле концепту «ВЛАДА» в англomовному романі Дж. Мартіна «Гра престолів»	24
2.1 Ядерна та насколюядерна зони номінативного поля концепту ВЛАДА.....	24
2.2 Зона ближньої та дальньої периферії номінативного поля концепту ВЛАДА	28
2.3 Лексична репрезентація інституційних владних відносин.....	34
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

За останні кілька десятиліть відбулися серйозні зміни в науковій парадигмі в цілому і зокрема в лінгвістиці: від досліджень структури мови, її рівнів та одиниць цих рівнів вчені звернулися до вивчення інтелекту людини, точніше до вивчення того, як людина користується мовою, щоб пізнати себе і навколишній мир. Багато в чому це відбулося завдяки розвитку комп'ютерних технологій і появі технологічних і програмних рішень, які дозволяють вивчати структурні особливості та функціональний потенціал мозку людини, а власне зрозуміти як людина обробляє інформацію, кодує її, зберігає або оперує нею.

На сучасному етапі розвитку лінгвістичних досліджень когнітивний напрям залишається одним з провідних, що пояснюється загальнонауковими принципами антропоцентризму, експланаторності, функціоналізму та експансіонізму, які складають основу когнітивної лінгвістики.

Когнітивна лінгвістика оперує особливими за своєю природою одиницями, одиницями-носіями інформації, які повністю або частково презентуються в мові. Такі одиниці, що організують когнітивний світ людини, науковці визначають як концепти. Концепт є ментальним утворенням, за допомогою якого носії певної лінгвокультури сприймають, структурують, класифікують та інтерпретують інформацію.

Дослідженням концептів у сучасній лінгвістиці займаються В.А. Маслова, Ю.С. Степанов, С.О. Жаботинська, А. Вежбицька, О.С. Кубрякова, Г.Р. Слишкін, Й.А. Стернін та інші. Розв'язанням проблем вербалізації інформації у процесі пізнання оточуючого світу займаються М.Ф. Алефіренко, В.І. Карасик, А.М. Приходько.

Актуальність дослідження зумовлена загальним спрямуванням лінгвістичних розвідок на вивчення концептуальної картини світу, де концепт відображає специфіку авторського світобачення та активізує

значення та смисли, які є релевантними для сучасного англомовного суспільства.

Зв'язок роботи з програмами, планами, темами: кваліфікаційна робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри: «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (номер держреєстрації 0117U 003763).

Мета дослідження – виявити та описати структуру концепту ВЛАДА в епічно-фентезійній картині світу Джорджа Р. Р. Мартіна.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань:**

- проаналізувати наукові джерела та уточнити визначення терміну «концепт»;
- дослідити структури концепту ВЛАДА;
- виявити понятійний зміст і ціннісний компонент цього концепту;
- визначити основні засоби лексичної експлікації концепту ВЛАДА в романі Дж. Мартіна «Гра престолів»;
- описати семантичну структуру ключового слова-репрезентанта, що об'єктивує концепт ВЛАДА;
- визначити способи його образного моделювання.

Об'єктом дослідження постає концепт ВЛАДА у лінгвокогнітивному ракурсі.

Предметом дослідження є мовні засоби репрезентації концепту ВЛАДА в англійськомовному романі Дж. Мартіна «Гра престолів».

Методи дослідження. У роботі використовується низка методів: *описовий* метод (для пояснення особливостей будови концептів), *метод аналізу лексикографічних джерел* (для вивчення понятійного компоненту слова-репрезентанта, яке втілює концепт ВЛАДА), *компонентний аналіз* (для встановлення базових значень імені концепту, щоб виокремити семи значення цієї лексеми), *контекстуальний аналіз* (для виявлення мовних

засобів репрезентації концепту), *кількісний аналіз* та *компаративний аналіз* (для порівняння кількісних співвідношень), *метод польового моделювання* (для побудови ядроно-периферійної структури номінативного поля концепту ВЛАДА).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному аналізі концепту та інтегрованому підході до його дослідження, що дає можливість виявити різноманітні мовні засоби репрезентації концепту ВЛАДА, простежити частотність його реалізацій у дискурсі і, як результат, висвітлити особливості змісту і структури концепту.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у курсі з «Когнітивної лінгвістики», «Лінгвокультурології», «Когнітивно-дискурсивної лінгвістики», при написанні курсових та дипломних робіт.

Апробацію результатів дослідження здійснено під час Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток філологічних наук: європейські практики та національні перспективи» (Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», м. Одеса, 23-24 жовтня 2020 року).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Поняття «концепт» в когнітивній лінгвістиці

Термін концепт використовується у декількох науках. Українська дослідниця Ж. Краснобаєва-Чорна виділила сім наукових підходів до інтерпретації поняття концепту: *логіко-філософський* (Дж. Кемені, Ч. Пірс, Г. Фреге), *власне філософський* (Ж. Дельоз, Ф. Гаватарі), *лінгвістичний* (В. Гак, В. Звегінцев, Л. Резніков, О. Тараненко), *лінгвокультурологічний* (А. Вежбицька, І. Захарченко, Л. Іванова, В. Іващенко, В. Красних, В. Маслова), *когнітивний* (В. Дем'янков, О. Кубрякова, З. Попова, Й. Стернін), *психолінгвістичний* (А. Залевська, О. Селіванова, В. Старко, О. Цапок, І. Штерн) та *літературно-культурологічний* (Л. Грузберг, Л. Іванова, О. Кагановська) [16]. У кожному підході концепт розглядають як синхронічно, тобто його сучасний стан, так і діахронічно, його історію. Це значно ускладнює задачу узагальнення результатів численних досліджень і доводить, що концепт має складну, суперечливу природу та є дуже важливим явищем у сучасній науці.

У лінгвістиці цей термін має багату історію [40]. Ще у 1928 році російський лінгвіст С. О. Аскольдов-Алексєєв писав про це поняття у своїй статті «Концепт і слово». Виклад матеріалу було подано в рамках структуралізму, і до середини ХХ століття як термін він не сприймався в науковій літературі. Дослідник підкреслював, що питання про природу концептів є старим і визначав його як розумове утворення, яке заміщує собою в процесі мислення невизначену безліч предметів одного і того ж роду. Він розмежовував концепти пізнання (загальні, схематичні уявлення) та художні концепти, і наголошував, що «можливості концептів пізнання підпорядковані законам логіки, відповідають реальній дійсності, а зв'язок елементів художнього концепту спирається на художню асоціативність» [1, с. 267].

У вітчизняну лінгвістику, за Р.М. Фрумкіною, термін «концепт» прийшов з англомовної літератури (середина 70-х рр.) в результаті перекладу робіт філософів Х. Патнема та Б. Рассела, лінгвіста У. Чейфа. У перекладі книги У. Чейфа, зробленому Г. А. Щуром, англійське слово *concept* перекладається як «поняття» [16, с. 7; 35, с.23]. Саме ж слово «концепт» є буквальним перекладом англійського слова *concept*. Його трактування базується в основному на семантиці латинського слова *conceptus*:

- 1) збирати, вбирати у себе;
- 2) уявляти;
- 3) написати, сформулювати;
- 4) формувати;
- 5) походити, з'являться, виникати [11, с. 222].

Наведені значення можна узагальнити як “сформульований; збірний; місткий; такий, що є початком”. І, дійсно, вченими було створено новий термін, що вміщує логіко-психологічні категорії, що пов'язані з пізнавальною діяльністю людини та мовознавчими категоріями слів. Це стало можливим, оскільки у нині пануючій антропоцентричній парадигмі, наука, а саме, лінгвістика приділяє увагу людині, культурі та суспільству в мові. У фокусі знаходяться питання як людина пізнає світ, відтворює у своїй свідомості та як відображає в мові.

У першому десятиріччі ХХІ ст. в комунікативно-когнітивній парадигмі було численні дискусій про співвідношення концепту і поняття. Вивченням цього питання займалися В. Дем'янков [12], В. Карасик, [21, с. 107], В. Маслова у своїй книзі з когнітивної лінгвістики зробила порівняльний аналіз концепту і значення [35, с. 6-28], С. Воркачов [9, с 19]. Лінгвісти і когнітологи відзначають як риси, що об'єднують терміни «концепт», «поняття», «значення», так і відмінні для них властивості.

На думку Н. Красавського, «концепт» є ширшим за «поняття». Якщо «поняття» – це думка про певний предмет/явище, то «концепт» – «це ідея, яка включає не тільки абстрактні, а й конкретно-асоціативні і емоційно-оцінні ознаки» [25, с. 76].

В. Карасик пристає на цю точку зору і додає, що «поняття» є однією зі сторін вивчення концепту. Воно є одиницею раціонального мислення, а концепт є відбиттям пережитого досвіду [21, с. 107].

В. Маслова аналізує концепт, поняття і значення і зазначає, що проблема їх диференціації є наразі дискусійною в теоретичному мовознавстві. По-перше, при аналізі концепту працюють із сутностями плану змісту, які не дані дослідникові в безпосередньому сприйнятті, а судити про їх властивості та природу можливо на основі непрямих даних. По-друге, дослідниця називає когнітивну лінгвістику молодого наукою, і ця проблема є «хворобою зростання» [36, с. 55]. Вона проводить аналіз точок зору таких вчених, як Ю. Степанова, А. Вежбицької, С. Аскольдова, Д. Ліхачова, В. Москвіна, А. Бабушкіна, і приходять до висновку, що «значення, концепт і поняття є різними термінами» [36, с. 59]. Хоча за внутрішньою формою поняття і концепт подібні.

З точки зору В. Маслової поняття – це сукупність пізнаних суттєвих ознак об'єкта і більше застосовується в логіці та філософії, а концепт – ментальне національно-специфічне утворення, планом змісту якого є вся сукупність знань про певний об'єкт, планом вираження є сукупність мовних засобів (лексичних, фразеологічних, пареміологічних і т.ін.), які ці знання вербалізують [36, с. 56]. Отже, у порівнянні з поняттям концепт має більш складну структуру. Під поняттям розуміється значення, яке існує незалежно від національної специфіки, воно є результатом логічного мислення. Концепт тлумачиться як ментальне національно-специфічне утворення, згусток людських цінностей і людського досвіду [21, с. 16].

Дослідник В. Дем'янков, розглянувши вживання терміну

«концепт» в російській, латинській, французькій, іспанській, італійській, англійській та німецькій мовах у різних жанрах, дійшов наступного висновку: «поняття – те, про що люди домовляються і конструюють для того, щоб обговорення проблем спілкуватися «спільною мовою»; концепти існують самі по собі, їх люди реконструюють з тим або іншим ступенем (не) впевненості. Іноді референти у термінів «концепт» і «поняття» збігаються» [12].

На думку С. Жаботинської, концепти – це фрагменти думки, оперативні одиниці мислення, якими ми користуємося як цілісним інструментом. Поняття – це один із різновидів концепту, а концепт – це такий собі «дах» над поняттям [14]. З цим погоджується А. Приходько і стверджує, що поняття і концепти мають видо-родові відношення: «основою концепту є поняття, але основою поняття не є концепт». Необхідною умовою є те, щоб концепт був етнічноспецифічно забарвленим поняттям з певною етнопсихологічною надбудовою. Він підкреслює, що національний «окрас», тобто «етноспецифічність концепту й не підлягає сумніву». Його поняттєва основа має «загальнокультурний і наднаціональний характер у силу того, що мислення є інтернаціональним явищем, а мова – національним» [44, с. 19]. Отже, ми згодні з висновками, що поняття стає концептом лише тоді, коли набуває певної цінності для носія. А. Приходько робить висновок, що поняття базується на категоризації, а концепт – на концептуалізації світу [44, с. 20]. Поняття – це раціонально-логічне явище, яке можна знайти у словниках, воно належить і доступно всім, а концепт – когнітивно-оцінний феномен, що відбиває індивідуальне або ж етнічне розуміння певного предмета або явища оточуючого світу.

Концепт і значення також не перебувають в однозначній відповідності. Слово своїм значенням завжди представляє лише частину концепту. Воно, за В. Масловою, надає доступ до концепту [36, с. 58]. За Ю. Степановим, концепт – інтерпретаційна компонента значення; він

існує у ментальному світі як «пучок понять, уявлень, знань, асоціацій, переживань, які супроводжують слово». Наприклад, «холостяк». Це слово не містить жодних ознак, що таке холостяк. Це поняття, яке задається денотативним визначенням, його можна розкласти на частини та описати – неодружений чоловік. «Запах кави» – це образний концепт, його не можна розкласти на частини як поняття [48, с. 43].

Таким чином, концепт став лінгвоментальним утворенням, яке містить у собі образ, поняття та значення у стислому вигляді.

Дослідниця В. Маслова зазначає, що у сучасній когнітивній лінгвістиці існують три основні підходи до розуміння концепту. Ці підходи, однак, базуються на загальному положенні: концепт – це те, що називає зміст поняття, синонім сенсу [36, с. 46].

Представники *культурологічного* підходу Ю. Степанов і В. Телія вважають, що вся культура є сукупністю концептів і відносин між ними. Як писав Ю. Степанов у «Словнику російської культури», концепт – це нібито «згусток культури у свідомості людини; те, у вигляді чого культура входить у ментальний світ людини. А з іншого боку, концепт – це те, за допомогою чого пересічна людина, «не творець культурних цінностей» входить у культуру, а в деяких випадках і впливає на неї. Це пучок уявлень, всіх понять, знань, асоціацій, переживань звичайної людини». Концепти використовують в процесі мислення, вони мають чуттєвий образ у свідомості людини. Вони пов'язані з різними емоціями (насолоди, страху, гніву, щастя), симпатіями та антипатіями [48, с. 43].

З точки зору *семантичного* підходу концепт є одиницею когнітивної семантики. Дослідники Н. Арутюнова, А. Шмельов та ін. вважають, що семантика мовного знака може бути єдиним засобом формування змісту концепту [36, с. 46].

Лінгвокогнітивний підхід до вивчення концепту використовують автори «Скороченого словника когнітивних термінів» Є. Кубрякова, В. Дем'янков, Ю. Панкрац, Л. Лузіна, а також О. Бабушкін, Н. Дорофєєва,

О. Селіванова, Л. Лисиченко. Вони розглядають концепт як термин, що слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини. Концепт – це оперативна змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*), усієї картини світу, відображеної в людській психіці. Він може «зберігати знання про світ», розвиватися та «піддаватися подальшому уточненню і модифікаціям». Якщо узагальнити, то концепти розглядають як одиниці ментальних і психічних ресурсів нашої свідомості та тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини.[28, с. 89-90].

Узагальнюючи різні підходи, В. Маслова пропонує таке визначення поняття «концепт». «Концепт – це семантичне утворення, що вирізняється лінгвокультурною специфікою. У той або інший спосіб воно характеризує носія певної етнокультури». Концепт відображає етнічне світобачення, маркує етнічну картину світу і, в той же час, це квант знання, що відображає зміст всієї людської діяльності. Це квант знання, оточений емоційним, експресивним, оцінним ореолом [36, с. 50].

Це визначення ми беремо за робоче, оскільки будемо досліджувати світобачення англомовного письменника, а саме його уявлення про концепт ВЛАДА.

Однак вважаємо за потрібне звернутися до визначення концепту з лінгвокогнітивної точки зору. З. Поповою, Й. Стерніним концепт визначається як дискретне ментальне утворення, що є базовою одиницею розумового коду людини, що володіє відносно впорядкованою внутрішньою структурою, що представляє собою результат пізнавальної (когнітивної) діяльності особистості і суспільства і несе комплексну, енциклопедичну інформацію про предмет або явище, що відбивається, про результат інтерпретації цієї інформації суспільною свідомістю [43, с. 24].

Наведення двох визначень ми вважаємо доцільним, оскільки визнаємо слідом за В. Карасиком, що лінгвокогнітивний та лінгвокультурний підходи до розуміння концепту не є взаємовиключними.

Таким чином, концепт як ментальне утворення у свідомості індивіда є шляхом до вивчення концептосфери соціуму, тобто до культуру, а концепт як одиниця культури є фіксація колективного досвіду, який стає надбанням індивіда. Іншими словами, ці підходи розрізняються векторами руху по відношенню до індивіда: лінгвокогнітивний концепт – це напрямок від індивідуальної свідомості до культури, а лінгвокультурний концепт – це напрямок від культури до індивідуальної свідомості. Важливим є той факт, що концептом в свідомості людини стають тільки ті явища дійсності, які є актуальними і цінними для певної культури.

1.2 Класифікація концептів

Класифікація концептів є доволі дискусійним питанням в сучасній лінгвістиці, оскільки представники кожного напрямку та школи надають свою власну типологію концептів згідно з результатами своїх досліджень. Українська дослідниця В. Іващенко у своїй монографії «Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу», враховуючи попередній досвід наукових пошуків, спробувала «типологізувати концептуальні структури, виходячи з психолінгвістичного, лінгвокультурологічного, філологічного та лінгвологіко-філософського аспектів вивчення проблеми, а також із тих міркувань, що концепти – це передусім об'ємні (а не лінійні), просторові багаторівневі та багатовимірні ментально-мовні утворення (структури, одиниці), на які мова накладає певні (лінійні) обмеження» [18, с. 76]. Дослідження В. Іващенко засноване на типологіях О. Аскольдова,

В. Дем'янова, А. Вежбицької, С. Воркачова, Н. Арутюнової, Т. Космеди, О. Бабушкіна, Г. Слишкіна, Дж. Сарторі.

З точки зору типу презентації в культурі концепт може бути вербалізованим і невербалізованим. Невербалізованими концепти існують в когнітивному апараті людини і не підкріплені їм емоційним досвідом.

О. Аскольдов розрізняє пізнавальні (наукові) концепти = концепти знання (загальні / схематичні уявлення; зародковий акт-потенція), художні концепти (індивідуальне розмите уявлення; комплекс понять, уявлень, почуттів, емоцій; потенція до розкриття образу тощо) та художньо-емотивні концепти (не лише потенція до розкриття образу, а й найрізноманітніші почуття й настрої) [45, с. 267-279].

Т. Космеда в контексті культурної концептології розглядає концепти-власні назви, що відображають історію, традиції та культуру певної країни, народу, з-поміж яких виділяє *концепти-антропоніми, концепти-персонажі літератури, концепти-топоніми* [24, с. 155–156].

В. Карасік пропонує семантичну класифікацію концептів, в основу якої закладений критерій внутрішньої або зовнішньої оцінки:

- регулятивні концепти («праця», «подвиг», «щастя») – внутрішня оцінка;
- параметричні концепти («вік», «статус», «час», «простір») – внутрішня оціночна класифікація [22, с. 30-31].

О. Кубрякова розподіляє концепти за лінгвістичною репрезентацією на *прості* (ті, що представлені одним словом) та *складні* (ті, що складаються зі словосполучення або речення).

За походженням диференціюють *первинні* та *вторинні* концепти: первинні – це вихідні концепти, сутність яких не підлягає аналізу; вторинні – концепти, що походять від первинних [28, с. 90-91].

Українська дослідниця Ж. Краснобаєва-Чорна, також зробивши широкий огляд класифікацій сучасних дослідників, пропонує наступну

узагальнену схему:

1) за історико-культурологічним параметром концепти розподіляються на світові та національні. Серед національних дослідниця виділяє: концепти первісної доби, Давнього світу (Китаю, Єгипту), античних держав (Греції, Риму), давніх слов'ян, Середньовіччя, Відродження, Просвітництва, Нового часу [27, с. 49-50].

2) за ціннісно-соціологічним параметром: а) матеріальні; б) духовні (пізнавальні, інтелектуальні, моральні, філософські, правові, релігійні); в) політичні, екологічні, економічні;

3) за когнітологічним параметром:

а) генетичний параметр: первинний, вторинний;

б) структурний параметр: простий, складний; мікро-, макроконцепт;

в) семантичний параметр: концепт-мінімум, концепт-максимум, енциклопедичний додаток (А. Вежбицька) [цит. за 4, с. 26];

4) за соціолінгвістичним параметром: етнокультурний, соціокультурний, індивідуально-культурний (Г. Слишкін, Д. Ліхачов);

5) за лінгвокультурологічним: рамковий або зі щільним ядром;

6) за гносеологічним: повсякденний або науковий;

7) за естетичним параметром: науковий або художній [27, с. 49-50].

Дослідниця В. Маслова слідом за Д. Ліхачовим, який ввів цей термін, стверджує, що сукупність взаємопов'язаних концептів утворює концептосферу [35, с. 17]. Вона виділяє три групи концептів культури: 1) «космічні» або універсальні категорії культури (час, рух); 2) соціальні та культурні (свобода, право); 3) національні, які відрізняються в різних націях (воля, доля) [37, с. 39].

А. Вежбицька розрізняє наступні концепти: концепт “Я” (корелює з поняттями “самість” та “ego”), емоційні концепти (задаються ситуаціями, типовими для відомих переживань, які можуть бути описані за допомогою ментальних сценаріїв) – неемоційні концепти, концепти-

кольоропозначення (задаються прототипами, що містять перелік елементів навколишньої дійсності та біології людини – такі, як “кров”, “небо”, “рослини”), а також лексикалізовані та граматичні концепти [цит. за 18, с 72].

А.П. Бабушкін [4, с.43-67.], Н.Н. Болдирев [6, с.36-38], а також З. Попова та Й. Стернін мають дещо подібні класифікації концептів. Вони розрізняють концепти за типом знання, способом відображення дійсності, яке вони закріплюють, оскільки саме від цього залежать методи виділення і опису концептів. За класифікацією З. Попової та Й. Стерніна концепти поділяються на уявлення, схеми, поняття, прототипи, пропозиціональні структури (пропозиції), фрейми, сценарії, гештальти. Відповідно:

1) *уявлення* – це узагальнені чуттєві образи різних предметів чи явищ. Уявлення є вищим за ступенем абстрактності та відображає сукупність найбільш наочних, зовнішніх ознак предмету чи явища;

2) *схема* – це розумовий зразок предмету чи явища, що має просторово-контурний характер;

3) *поняття* – це концепт, що містить загальні, істотні ознаки предмету чи явища, його об’єктивні, логічно побудовані характеристики. Поняття виникає на основі уявлення чи схеми у результаті поступового абстрагування від другорядних ознак;

4) *фрейм* – це об’ємний, багатокомпонентний концепт, що являє собою «пакет» інформації, знання про стереотипну ситуацію. Формально фрейм зображають у вигляді дворівневої структури вузлів та відношень: 1) вершинні вузли, які містять дані, що завжди правдиві для даної ситуації та 2) термінальні вузли, або слоти, які заповнюються даними з конкретної практичної ситуації та часто зображуються як підфрейми, або вкладені фрейми. Активізуючи фрейм за допомогою даних другого рівня, ми відтворюємо усю структуру цієї ситуації в цілому;

5) *сценарій (скрипт)* - це динамічне зображення певної послідовності епізодів у часі;

б) *геіштальт* являє собою цілісний образ, який поєднує чуттєві і раціональні елементи, а також об'єднує динамічні і статичні аспекти відображуваного об'єкта або явища [43, с. 83-84].

Слід також зазначити, що концепти в мові можуть розділятися на позитивні та негативні («антіконцепти»). Один і той самий концепт може бути позитивним в одній мові і негативним – в іншій чи бути нейтрально маркованим у третій.

Г. Слишкін у своїй дисертації «Лінгвокультурні концепти та метаконцепти» пропонує наступні важливі характеристики: 1) комплексність побутування; 2) ментальна природа; 3) обмеженість свідомістю носія; 4) ціннісність; 5) умовність і нечіткість; 6) когнітивно-узагальнююча спрямованість; 7) поліапелювання; 8) мінливість; 9) трирівневе лінгвістичне втілення [47, 24-52].

Концепт як об'ємне, багаторівнене ментально-мовне утворення демонструє складну структуру, вивченню якої присвячено наступний пункт роботи.

1.3 Дослідження структури концептів

Концепт має певну структуру, але вона не жорстко фіксованою. Оскільки концепт весь час активно функціонує, актуалізується в різних своїх складових частинах і аспектах, з'єднується з іншими концептами і відштовхується від них, то його структура рухлива і складна. У концепта можуть з'явитися нові асоціації, також він може втратити старі. Це пов'язано з тим, що людська пам'ять обмежена, а дійсність, що концептуалізується, змінюється [47, с. 44-45].

Г.Г. Слишкін виокремлює в структурі концепту чотири зони – основні (інтразону, екстразону) і додаткові - квазізону і квазіекстразону. *Інтразона* – це ознаки концепту, що відображають власні ознаки денотата. До *екстразони* входять ознаки, які виникають у пареміях і

переносних значень. *Квазіінтразона* і *квазіекстразона* пов'язані з формальними асоціаціями, що виникають в результаті співзвуччя імені концепту з іншим словом, використанням евфемізмів і т.ін. [47, с. 65-66].

Зародженням концепту можна назвати той момент, коли носій мови перший раз зустрічається з певним явищем або предметом дійсності. Він співвідносить його з іншими, вже відомими, починає у своїй свідомості оцінювати їх. Під час оцінювання, порівняння з іншими концептами людина «пропускає» це явище через себе, включає всі почуття, шукає, поки що, наївні уявлення і налаштовує картинки. Отже, концепт народжується як одиниця свідомості людини. Це можливо назвати ядром. Поступово це ядро набуває певних концептуальних ознак, які «насичують» концепт змістом. Це так звані шари концепта, що містять різні конотативні відтінки.

Якщо звернутися до інших науковців, то, наприклад, російський лінгвіст В. І. Карасик розрізняє в структурі концепту три складові: образно-перцептивна, поняттєва і ціннісна складові. *Ціннісна* складова враховує важливість афективної сторони концепту в психолінгвістичний розумінні цього явища. Образно-перцептивна складова культурного концепту корелює з перцептивною та когнітивною сторонами концепту як психолінгвістичного феномену, а понятійна складова являє собою вихід на мовне втілення даного явища» [21, с. 98].

За Ю.С. Степановим, понятійна складова концепту формується з всього того, що дає нам поняття, та культурної частини. Отже тут можливо назвати і етимологію, і історію, і сучасні асоціації, оцінки та інше. Образна складова концепту включає в себе всі наївні уявлення, закріплені в мові; «сталі картинки». Вона пов'язана зі способом пізнання дійсності. Понятійний елемент містить фактичну інформацію про реальний або уявний об'єкти [48, с. 44].

Ю.С. Степанов виділяє три шари в понятійному елементі концепта:

- 1) актуальна основна ознака;
- 2) одна або кілька додаткових ознак – «пасивні» ознаки;
- 3) внутрішня форма, зазвичай зовсім не усвідомлювана, що представлена у зовнішній, словесній формі.

Актуальна ознака концепту реальна і зрозуміла «для всіх, хто користуються даною мовою як засобом взаєморозуміння, спілкування». У цьому виді вона бере участь в розумових процесах як оперативна одиниця. Додаткові, «пасивні», ознаки концепту в дійсності використовуються «тільки для деяких соціальних груп». Внутрішня форма відкривається тільки дослідниками. Але це не означає, що даний шар концепту не важливий. «Концепт існує тут як основа, на якій виникли і тримаються інші шари» [48, с. 48].

Дослідниця О. С. Яковлева вважає, що у семантичний склад концепту входить вся прагматична інформація мовного знака, що пов'язана з його експресивною функцією, наприклад, корисність, достовірність, адекватність, доступність, актуальність і т. Д. Інший компонент семантики – це «когнітивна пам'ять слова»: смислові характеристики мовного знака, пов'язані з його споконвічним призначенням і системою духовних цінностей носіїв мови [49, с. 50-51].

С. Г. Воркачов виділяє складові концепту дещо подібні до структури концепту за Ю.С. Степановим:

- 1) понятійну складову, яка відображає ознакову та дефініційну структуру;
- 2) образну складову, яка фіксує когнітивні метафори, що підтримують концепт в мовній свідомості;
- 3) складову, яку визначає місце концепту в лексико-граматичній системі мови, разом з етимологічними і асоціативними характеристиками концепту [10, с.7].

Відповідно до лінгвокогнітивної польової моделі концепту за З. Поповою та Й. Стерніним виділяються інформаційний зміст, інтерпретаційне поле та образ у структурі концепту.

Чуттєвий образ може бути виявлено і в лексикографічному значенні багатьох слів, і в психолінгвістичному значенні в ході експериментів, і тільки в когнітивній складовій концепту, що не вербалізується. Перцептивний образ включає зорові, тактильні, смакові, звукові та нюхові образи. Інформаційний зміст – це ознаки, найбільш суттєві для самого предмета або його використання, що характеризують його найважливіші диференціальні риси, обов'язкові складові. Інформаційний зміст багатьох концептів близький до змісту словникової дефініції ключового слова концепту (якщо воно є), але в нього входять тільки ті ознаки концепту, що диференціюють його і виключають випадкові, необов'язкові, оцінні.

Інтерпретаційні поле концепту включає когнітивні ознаки, які в тому чи іншому аспекті інтерпретують основний інформаційний зміст концепту, впливають з нього, представляючи собою деяке вивідне знання, або оцінюють його. В ньому досить чітко виділяються кілька зон: *оцінна зона* – об'єднує когнітивні ознаки, що виражають загальну оцінку (хороший / поганий), естетичну (красивий / потворний), емоційну (приємний / неприємний); *енциклопедична зона* – об'єднує когнітивні ознаки, що характеризують необов'язкові ознаки концепту, що актуалізуються через досвід, навчання, взаємодію з денотатом; *утилітарна зона*; *регулятивна зона* – когнітивні ознаки, які визначають доцільність чи недоцільність дій у сфері, що «покривається» концептом; *соціально-культурна зона* – об'єднує когнітивні ознаки, що відображають зв'язок концепту з побутом і культурою; *пареміологічна зона* – сукупність когнітивних ознак концепту, що об'єктивуються у прислів'ях, приказках та афоризмах. Ця зона відображає не сучасні, а переважно історичні

уявлення народу про концепту і розуміння народом різних сторін цього концепту [43, 74-81].

Отже, концепт має багатокomпонентну та багат шарову організацію. Її можливо виявити завдяки аналізу мовних засобів її репрезентації. Концепт як одиниця структурованого знання має певну, але не жорстку організацію: він складається з компонентів (концептуальних ознак), які створюють різні концептуальні шари.

1.4 Методи дослідження концепту

Концепт як когнітивна одиниця, має складну, багаторівневу структуру. Він має чуттєвий образ, емоційні забарвленість, внутрішнє поняття, може бути пов'язаний з історією, сьогоденням і, навіть, з майбутнім. Щодо особливостей лінгвістичної презентації концепту З. Попова вирізняє: 1) лексеми, що входять до складу лексико-фразеологічної системи мови, яким властиві відповідні семантими або окремі семи різного рагу; 2) вільні словосполучення; 3) прості та складні речення; 4) метафоричні номінації; 5) словникові визначення [43, с. 38].

Різні автори вербалізують одні й ті ж ознаки концептів різними мовними засобами. Повний опис концепту, значимого для певної культури або автора, можливо провести тільки при дослідженні найбільш повного набору засобів його уявлення.

При цьому багато дослідників підкреслюють, що частотність появи вербалізаторів в тексті є одним з головних критеріїв, завдяки якому можливо реконструювати структуру концепта.

Оскільки наша робота обмежується дослідженням індивідуально-авторського концепту, то для проведення концептуального аналізу необхідно підібрати відповідні методи дослідження. В нашій роботі ми вважали за можливе застосувати комбінацію двох методів, виключивши

деякі прийоми через їх недоречність і того факту, що вони не відповідають обсягу даного дослідження.

Перший метод опису - це метод М. Піменової. В цілому дослідження лінгвокультурного концепту цим методом відбувається в декілька етапів. На *першому етапі* здійснюється аналіз лексичного значення і внутрішньої форми ключового слова, яке репрезентує концепт. На *другому етапі* проводиться лексикографічний пошук синонімічного ряду лексеми - репрезентанта концепту. На *третьому* відбувається опис способів категоризації концепту в мовній картині світу. Для нас це буде мовна картина світу Джорджа Мартіна. Для *четвертого* етапу важливе визначення способів концептуалізації як вторинного переосмислення відповідної лексеми, дослідження концептуальної метафори чи метонімії. *П'ятий* етап - дослідження сценаріїв. Сценарій - це подія, що відбувається в просторі, припускає наявність суб'єкта, об'єкта, цілі, умов виникнення, часу і місця дії [21, с. 18]. Нажаль об'єм роботи не дозволяє нам провести п'ятий етап, але в цьому ми бачимо можливість продовжувати дослідження.

Другий метод в своїх дослідженнях використовує Й. Стернін, що представляє лінгвокогнітивний напрямок в сучасній лінгвістиці. Суть його полягає в побудові номінативного поля концепту (НПК). Побудова НПК – це встановлення і опис сукупності мовних засобів, що номінують концепт і його окремі ознаки. Методика дослідження полягає в:

- 1) інтерпретації значення конструкції, що об'єктивує ті чи інші особливості концепта;
- 2) виявленні частотних, таксономічних характеристик (тобто, морфологічних ознак, за допомогою яких можна віднести лексему, наприклад, до тієї чи іншої категорії);
- 3) визначенні за цими характеристиками загальних типологічних ознак досліджуваного концепта.

Дослідник може вибрати один з *двох шляхів* для побудови концепта:

1) виявлення прямих номінацій; 2) виявлення всіх доступних одиниць номінативного поля. Зосередження на *прямих* номінаціях – це фокусування на ключовому слові і його синонімах, як системних, так і okazіональних і індивідуально-авторських. Це приведе до побудови ядра номінативного поля. Для цього проводиться дослідження словників (синонімів, фразеологічних) та різного роду текстів (художніх, публіцистичних тощо). *Другий* шлях побудови НПК: можна не обмежуватися прямими номінаціями і виявити все доступне досліднику НПК, включаючи номінації різновидів денотата концепту, тобто гіпонімів, (дружина, господиня, мати, стара) і найменування різних окремих ознак концепту, що виявляються в різних ситуаціях його появи (ласкава, ніжна, примхлива, ревнива). Це буде побудова повного номінативного поля разом з периферією, коли з різних текстів витягуються номінації видових різновидів слова-репрезентанта і окремих ознак концепту. При цьому аналіз сполучуваності лексем, які об'єктивують концепт в мові, також дає можливість виявити деякі складові концепту.

До опису можна додати паремії, стійкі вислови, та фразеологізми.

Ще однією суттєвою частиною побудови НПК є побудова асоціативного поля через проведення асоціативного експерименту. Цей експеримент проводиться з носіями мови і має свою технологію проведення анкетування.

Якщо узагальнити все вище викладене, то номінативне поле концепту реконструюється з:

1. ключового слова-репрезентанта;
2. його синонімічного ряду;
3. одиниць-гіпонімів, виявлених в художніх і публіцистичних текстах;
4. стійких виразів;

5. фразеологічних одиниць;
7. дериваційних одиниць;
8. асоціативного елемента;
9. паремії з ключовим словом-репрезентантом [32].

Важливо відзначити, що другий шлях більше трудомісткий, але дає більш глибокий і достовірний результат. Суцільна вибірка з застосуванням спеціальних комп'ютерних програм та математичного розрахунку з подальшим моделюванням дозволяє скласти багатомірну структуру концепта. Ядро будуть складати лексеми з високою частотністю вживання. Найближчу периферію складуть лексеми з трохи меншою частотністю, стилістично нейтральні, без обмежень у вживанні з мінімальною залежністю від контексту. Далеку периферію включатиме в себе мовні одиниці з невисокою частотністю, як однозначні, так і багатозначні. Серед багатозначних слів можуть бути такі, в яких використане значення не є основним. А в крайню периферію потрапляють слова з досить низькою частотністю, стилістично яскраві і емоційно-експресивні або застарілі.

Як ми бачимо, обидва ці методи починають дослідження структури концепту з роботи над лексикографічними джерелами для пошуку дефініцій, синонімів. З методики І. Стерніна ми візьмемо ще роботу з дериваціями. Обидва методи використовують пошук родо-видових лексем (гіпонімів), фразеологізмів, стійких сполук.

РОЗДІЛ 2

НОМІНАТИВНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ ВЛАДА В АНГЛОМОВНОМУ РОМАНІ ДЖ.МАРТІНА «ГРА ПРЕСТОЛІВ»

2.1 Ядерна на навколоядерна зони номінативного поля концепту ВЛАДА

Лінгвокультурні концепти є одиницями ментальності / менталітету, через які видається можливим проникнути та описати національний характер. Досліджуваний концепт ВЛАДА має ключове слово-репрезентант *power* у тексті роману Дж. Мартіна. За даними тлумачного словника лексична одиниця *power* має такі значення: 1) влада, вплив; 2) право, повноваження, контроль; 3) сила, могутність; 4) здатність, дар; 5) сильні світу цього, можновладці; 6) юридична чи офіційна влада; 7) особа, що має таку владу (напр., суверенна держава); 8) архаїчне значення – армія, сила озброєних людей; 9) діалектне значення - велика кількість або велике число; 10) сили небесних воїнств (божественна ієрархія) [53, 38].

Етимологічно слово дійшло до нас зі середньоанглійської мови, є похідним від англо-французького *poer, pouer* (бути здатним), що прийшло від Vulgar Latin *potēre*, зміна латинського *posse*. Саме цей компонент (ability/здатність) виступає смисловим інваріантом основних значень лексеми *power* («сила», «міць» і ін.) [53].

Перше відоме використання слова *power* як іменника було в XIII столітті у значенні здатність; здатність діяти; сила; міць (особливо в битві); ефективність; контроль, майстерність, володіння, панування, здатність чи право командування чи управління; юридична влада; уповноваження; військова сила, армія [55].

Значення “той, хто має владу, або має великий вплив у громаді” датується кінцем XIV ст. Значення “конкретна здатність або вміння”

зафіксовано на початку XV ст. Розмовне використання слова *power* в значенні “велика кількість або об’єм” реалізується з 1660-х, у той час як у значенні “держава чи нація, що мають міжнародний авторитет або вплив” лексема *power* вживається з 1726 року [55].

Перше використання слова *power* як дієслова зустрічається у 1540 році у значенні «забезпечити силою, особливо, рушійною силою», як прикметник лексична одиниця *power* функціонує з 1822 року і характеризує механічні чи електричні особливості предметів [55].

Ми погоджуємось з дослідницею Л. Бессоною, що етимологічний аналіз слова *power*, дозволяє зафіксувати час формування концепту, еволюцію його домінантних ознак [5]. Отже, можливо зробити висновок, що *здатність, авторитет/вплив* та *сила* виступають провідними і простежуються від часу появи слова.

В результаті аналізу визначень слова-репрезентанта *power* було виділено наступні:

1. *The ability or right to control people or events* [57]/ *здатність або право контролювати людей чи події.*
2. *The position of having political control of a country or government.* [57] / *політичний контроль над країною чи урядом.*
3. *A natural or special ability to do something* [57] / *природна або особлива здатність, сила щось робити.*
4. *Energy that can be used to make a machine work or to make electricity* [57] / *енергія, яка може бути використана для роботи машини або для виробництва електрики.*
5. *A country that is strong and important and can influence events, or that has a lot of military strength* [57] / *країна, яка є сильною і важливою і може впливати на події, або яка має велику військову силу.*

Оскільки *здатність*, такі значення як *сила* та *право контролювати людей чи події* на різному рівні є домінуючими в словникових дефініціях, то ми припускаємо, що конструювання образу влади як системи є

основоположним в процесі концептуалізації влади. Отже, у семантичному просторі лексеми *power* в цілому можна виділити три структурних компонента: 1) *ability* / здатність; 2) *authority* / авторитет / вплив; 3) *army, force*/сила.

Слідом за Л. Бессоною, вважаємо, що концепт не вирізняється «семантичним багатством». Але попри це, функціонування трьох сем дозволяє визначити його «полісемантичну структуру», та побудувати «семантичні мости між значеннями», описуючи тим самим час та ідеї, характерні для досліджуваного концепту [5].

Частота вживання слова-репрезентанта *power* у тексті фентезійного роману Джорджа Мартіна «Гра престолів» є досить низькою, оскільки у тексті обсягом 800 сторінок зустрічається всього 24 рази. Було зафіксовано 13 випадків вживання лексичної одиниці *power* у значенні **армія/сила**, наприклад: “*No doubt, Lord Stannis was wary, after the murder of Jon Arryn, but it was imperative that he sail for King’s Landing at once with all his power, before the Lannisters could march*” [58, с. 468].

Необхідно зазначити, що слово *power* використовується автором в архаїчному значенні для номінації військової сили, що підкреслює стилістику роману. Оскільки лексема *power* багатозначна, то для підкреслення даного значення в контексті автор додатково вводить такі дієслова, як *sail, march, attack, loom, command, battle, join*, лексеми *massed, combined, all* та лексему *bannermen*, щоб підкреслити загальну силу війська.

У значенні **авторитет/вплив** слово *power* функціонує у 7 прикладах: “*The Hand of the King has great power, my lord. Power to find the truth of Lord Arryn’s death, to bring his killers to the king’s justice. Power to protect Lady Arryn and her son, if the worst be true*” [58, с. 62]; “*My father is the soul of avarice, and my sweet sister Cersei lusts for power with every waking breath*” [58, с. 340]; “*So long as you have power enough that they must*

fear you, Ned and your sister should be safe” [58, с. 549]; *“Khaleesi or queen, that command is beyond your power”* [58, с. 643].

Той, у кого є влада-авторитет, може використовувати її для здійснення королівського суду, для захисту слабких, щоб тримати в страху підданих. До такої влади прагнуть більшість претендентів на Залізний Трон в романі. До такої влади поступово йде кхалісі Дайнеріс в кхаласарі.

Значення **ability** / **здатність** реалізується лише у 4 контекстах: *“I will give Bran whatever small help is in my power”* [58, с. 201]; *“When Lord Jon continued to weaken, I went to him myself, but the gods did not grant me the power to save him”* [58, с. 235]; *“I will do all in my power, my lord, but the wound has mortified”* [58, с. 463]; *“After all that had happened, his words should have lost their power to hurt her, yet somehow they had not”* [58, с. 678]. Людина може сама по собі мати владу (здатність) комусь допомогти або когось врятувати. Або цю здатність їй дають боги. Це може бути здатність (влада) слів впливати на когось або щось.

У тексті роману використано всього 6 дериват лексеми *power*: 5 прикметників *powerful* і 1 прислівник *powerfully*. За допомогою прислівника автор зображає статуру лицаря, що співвідноситься з семантичним значенням *force*, яке є ключовим для слова-репрезентанта: *“He was the handsomest man Sansa had ever set eyes upon; tall and powerfully made, with jet-black hair that fell to his shoulders”* [58, с. 137].

Чотири прикметникові одиниці *powerful* використані у значенні *authority* і позначають могутність десниці короля (*“The Hand of the King was the second most powerful man in the Seven Kingdoms”* [58, с. 47]), могутність лицаря або родовитого дома (*“Your brother is a great knight, and your father is the most powerful lord in the Seven Kingdoms”* [58, с. 195]; *“My House is rich and powerful”* [58, с. 422]), одна лексема описує фізичну міць людини (*“The knight was a powerful man, yet Dany understood in that*

moment that the maegi was stronger, and crueller, and infinitely more dangerous” [58, с. 687]).

Після проведення лексикографічного етапу роботи, ми з’ясували, що слово-репрезентант концепту має давню історію, в ході якої сформувалися три його основні семантичні значення: *ability/здатність, authority /авторитет, вплив та army, force /армія, сила.*

Таблиця 2.1. Основні семантичні значення слова-репрезентанта power

Power (24)		
<i>ability/здатність (4) – 17 %</i>	<i>authority/авторитет/ вплив (7) – 29 %</i>	<i>army, force/сила (13) – 54 %</i>

При цьому для створення середньовічної атмосфери роману автор використовував ключове слово в його архаїчному значенні, *army, force/сила*. Незважаючи на те, що слово і його деривати багатозначні, вони мало представлені в художньому тексті. вважаємо, що ці три семи складають «каркас» вербальної складової концепту ВЛАДА. Повністю розкрити структуру і багатогранність концепту вони не можуть. Для цього необхідно провести пошук синонімів основних семантичних значень, що складає наступний етап роботи.

2.2 Зона ближньої та дальньої периферії номінативного поля концепту ВЛАДА

Як ми вже зазначили, слово *power* має три основні семантичні значення, які вербалізуються лексичними одиницями *ability, authority, army, force* у тексті роману. З метою конструювання номінативного поля концепту ВЛАДА вважаємо за необхідно провести аналіз словникових дефініцій зазначених лексем.

За словниковими даними лексема *authority* у значенні *авторитет*, *вплив* має синоніми: *authority*, *jurisdiction*, *dominion*, *sway*, *control*, *command* [54]. Кожен з них розширює значення семи, перетворюючи її на номінативне поле, та дає змогу зрозуміти обсяг цієї частини концепту. Але не всі вони були зафіксовані в текстах з тієї причини, що, на нашу думку, деякі з них несуть сучасну або законодавчу конотацію, які не співпадають зі середньовічною тематикою творів Дж. Мартіна. Наприклад, це слово-синонім *jurisdiction*, яке належить до законодавчого дискурсу.

Отже, під час детального розгляду синонімічних відповідників слова *authority* у значенні *авторитет*, *вплив* у тексті було виявлено 92 синонімів, а саме: 1) *command* (85); 2) *authority* (2); 3) *dominion* (2); 4) *sway* (2); 5) *influence* (1). З цього можливо зробити висновок, що ядром номінативного поля цього значення є слово *command*. *Authority*, *dominion*, *sway* та *influence* уворюють крайню периферію. Розглянемо детальніше номінативне поле *authority*/авторитет, вплив.

Згідно словника Collins Dictionary **command** передбачає такі повноваження, які забезпечують виконання доручень. Як іменник «командування, наказ» (“*Finally, his lord father gave a command, and two of his guardsmen dragged the ragged man to the ironwood stump in the center of the square*” [58, с. 17]; “*Magister Illyrio murmured a command, and four burly slaves hurried forward, bearing between them a great cedar chest bound in bronze*” [58, с. 101]) та як дієслово в значеннях «віддавати наказ», «командувати» (“*Robb would someday inherit Winterfell, would command great armies as the Warden of the North*” [58, с. 53]) в тексті було знайдено 85 випадків його застосування. І це не дивно, тому що більша частина роману стосується відносин між панами та слугами, що виконують їх накази. У тексті також є багато місць, де описуються підготовка до битв, розподіл командуванням або сам хід битв, де лорди та лицарі наказують воякам.

Накази – це частина життя у владних відносинах суб’єктів і об’єктів влади на різних рівнях. Щодо командування, то його можна віддати комусь згідно рангу або отримати його у спадок, можна перебувати під командуванням у когось, а можна і готувати юнака до командирської ролі.

Згідно тлумаченню словника, лексема *authority/авторитет, вплив* загалом відноситься до влади у відношенні чину або посади, коли треба віддавати команди, підтримувати покору та приймати рішення [54]. Ось декілька прикладів такого застосування цієї лексеми в текстах: “*By whose authority?*” *she said. He showed her a ribbon*” [58, с. 162]. Тут лексема стосується наказу лорда Петіра Бейліша до леді Кейтелін Старк з’явитися до нього.

У цьому прикладі “*Even the mightiest of khals bowed to the wisdom and authority of the dosh khaleen*” [58, с. 451] стверджується, що можна схилитися перед чийось авторитетом, а саме авторитетом старих кхалісі, що створюють своєрідну раду для всіх кхалів та кхаласарів з питань пророцтв та майбутнього всього дотракійського народу.

Слово **dominion /панування** передбачає суверенну або верховну владу (панування на залежній території) [54], наприклад: “*When Harren and his line perished in the burning of Harrenhal, Aegon rewarded House Tully by raising Lord Edmyn to dominion over the lands of the Trident and requiring the other river lords to swear him fealty*” [58, с. 743]; “*When King Mern, last of the old line, perished on the Field of Fire, his steward Harlen Tyrell surrendered Highgarden to Aegon Targaryen, pledging fealty. Aegon granted him the castle and dominion over the Reach*” [58, с. 745]. Як бачимо з наведених прикладів, суб’єктом панування може бути сам король або його васал, що отримав цю владу за вірність або певні заслуги.

Sway/правління, впливати підкреслює панування чи широкі владні повноваження [54]. Цей синонім використовується і як дієслово в значенні «впливати», так і як іменник «панування» (“*So long as the kingdoms of the First Men held sway, the Pact endured...*” [58, с. 671]; “*When*

he did choose to make a ruling, though, not even his queen mother could sway him.“ [58, с. 671]). Панування стосується територій королівств; впливати, як ми бачимо, неможливо на людину, а саме на молодого короля.

Заключним синонімом, що представляє крайню периферію є **influence/вплив**, що перетинається з синонімом *sway* на позначення панування над певною частиною країни : *“The Rhoynar influence remains strong”* [58, с. 750].

Узагальнимо все вище викладене: слово-репрезентант *power* в одному зі своїх трьох головних значень, *authority/авторитет*, вплив, має декілька синонімів, що ширше розкривають його номінативне поле. Тут ми можемо побачити, що *power/влада* може бути успадкована, завойована, надана королем; вона може бути надана для регулювання, стримування чи приборкування; той, хто має владу, має повноваження, які забезпечують виконання доручень. Находячись в цьому чині або на посаді, особа віддає команди, підтримує покору та приймає рішення.

Синонімами лексеми *power* у значенні *армія/сила* є лексеми *strength* (55), *force* (5) та *might* (4). Розкриваючи нові аспекти концепту, вони створюють номінативне поле з ядром **strength/сила** (55), яке в свою чергу має декілька семантичних значень у тексті роману – фізична сила, сила духу, військова сила та взагалі вміння. Наведемо декілька прикладів зі значенням «фізична сила» та військова сила, що складають більшість випадків застосування. **Фізична сила** може бути представлена такими прикладами: *“The fever had taken her strength and her voice had been faint as a whisper”*[58, с. 43]; *“He was so frail and thin, with no strength left in his hand, but she could still feel the warmth of life through his skin ”* [58, с.124]. Тут може йти мова про фізичну силу або її відсутність у хворого, або про міць вояка, лицаря чи звичайної людини.

Військова сила може йти від одного лицаря або тисяч людей, родовитих будинків, різного роду військ (піших, кінних, латних, морських, нічної варти): *“Ben writes that the strength of the Night’s Watch is down below a*

thousand” [58, с. 27]; “*Even Jon Arryn, as great a lord as any the Eyrie had ever known, had always traveled in strength when he crossed the mountains. Catelyn’s only strength was one elderly knight, armored in loyalty*” [58, с. 266].

Так як сема “військова сила” в лексемі *strength* не є основною, то для розуміння читачів автор створює спеціальний контекст, як і для лексеми *power* в її значенні *армія/сила*: дієслова (*cross, travel, have*), іменники (*knight, house, men*), з виразами *be less, be down* та числівниками для позначення кількості солдат, лицарів або лордів.

Лексема **force** (5) складає крайню периферію, також розпадаючись на два семантичних значення: фізична сила та військова сила. Треба відзначити, що обидві лексеми, *force* та *strength*, знаходяться у синонімічних відносинах у романі. Наведемо приклади цього значення: “*Which force would you command?*” [58, с. 551]; “*I suggest that you leave four hundred of your own, a mixed force of archers and swordsmen*” [58, с. 590]; “*Around him, the reserve assembled; a huge force, half mounted and half foot, five thousand strong*” [58, с. 623]. І тут також для уточнення семантики автор створює спеціальний синтагматичний контекст з «військових» дієслів (*command, assemble*), іменників (*archers, the reserve, sellswords/перекупні мечі, swordsmen/мечники, mounted/вершники, foot/піхота*), прикметників для опису сили, кількості та якості військ (*mixed, strong, huge*) і числівників.

До крайньої периферії входить лексема **might/міць** (4) з її дериватами, яку автор використовує, щоб описати могутність славного роду лорда (“*Against all the might of Casterly Rock?*” [58, с. 298]; “*The mighty Lannisters of Casterly Rock, the Wardens of the West, had remained aloof from the struggle, ignoring calls to arms from both rebels and royalists*” [58, с. 112]

Як було зазначено раніше, знаходження на дальній периферії свідчить про те, що слова не використовуються у своєму першому значенні.

Синонімами лексеми power у значенні *здатність* є лексеми skill/вміння (7), ability/хист (1) та talent/талант (1). Вони не створюють широкого номінативного поля, але теж уточнюють аспекти концепту. Ядром цього поля є лексема **skill/вміння** з її дериватами з доволі широким значенням здібностей у різних сферах життя, на що вказує один з контекстних випадків використання, а саме: *“The black brothers set new recruits to many different tasks, to learn where their skills lay”* [58, с. 246]. Ось тут читач замислюється над здібностями, які потрібні братам на Стіні, щоб виконувати службу, а саме бути мисливцями, зброярами, кухарами, солдатами та лікарями. Отже, лексема skill/вміння відноситься до різних вмінь, хоча всі ці вміння не зазначені у тексті. От декілька з них: *“Maester Luwin is a wise counsellor, but unskilled in the arts of war”* [58, с. 546]; *“I have some small skill in the healing arts”* [58, с. 611].

Крайню периферію у значенні *ability/здатність* будують дві лексеми **talent/талант** (1) та **ability/хист** (1). Перша описує талант безшумно ходити лісом, а друга взагалі будь-які здібності людини: *“No one could move through the woods as silent as Will, and it had not taken the black brothers long to discover his talent”* [58, с. 8]; *“Gods knows, we need men of Lord Eddard’s ability”* [58, с. 515].

Таблиця 2.2. Основні семантичні значення слова-репрезентанта power та їх синоніми

Power (165 синонім)		
ability/здатність	authority/авторитет, вплив	army, force/армія, сила
skill/вміння (7), ability/хист (1), talent/талант (1)	command/командування (85), authority/авторитет, вплив (2), dominion/панування (2),	strength (55) force/сила (5), might/міць(4),

	sway/правління, впливати (2), influence /вплив(1)	
9 синонімів – 5 %	92 синоніми – 56 %	64 синонім – 39 %

У підсумку необхідно зазначити, що в значенні *ability/здатність* ключове слово-репрезентант *power* має мало синонімів, а звідси відносно мале номінативне поле в порівнянні з іншими значеннями, але воно проникає в дуже різні практичні та розумові сфери життя. Усе вищезазначене представимо у таблиці 2.2.

За результатами лексикографічного дослідження, ми дійшли висновків:

- ключове слово-репрезентант концепту ВЛАДА має давню історію; її можна простежити в етимологічних словниках, починаючи з латини до першої письмової фіксації цього слова в англійській мові у XIII столітті і до наших днів; в етимологічних словниках зафіксовані моменти розширення значення;
- ця лексема має три основні значення, що стосуються тематики нашої роботи, а саме авторитет / вплив, здатність і армія / сила;
- кожне з цих значень розкривається як номінативне поле за допомогою синонімів;
- деякі синоніми значень, що знаходяться в різних номінативних полях, синонімічні одне одному.

2.3 Лексична репрезентація інституційних владних відносин

Як ми розуміємо, концепт ВЛАДА, що ми спостерігаємо у творі Дж. Мартіна, складається з трьох номінативних полів його головних значень, різнорідних за своєю структурою і взаємо проникних на певних рівнях. Але описати концепт неможливо тільки одним ключовим словом, яким би багатозначним воно не було. Для опису всієї структури концепту

необхідно виявити картину його вербалізації іншими лексичними засобами.

Для точного і повного конструювання концепту ВЛАДА нам представляється важливим звернення до наукових праць з політології, філософії та соціології. Відзначимо, що в більшості наукових визначень влада трактується як багатоаспектне і універсальне явище, що виявляється в різних сферах людської діяльності. Як відомо, всі ці сфери представляють інституційну владу, що спирається на діяльність політичних і соціальних інститутів, які виконують певні функції в суспільстві [13]. Саме інституціональний вид влади формує структуру концепту, що включає в себе основні компоненти владних відносин.

На основі наукових визначень поняття *влада* і на основі мовного матеріалу можливо представити пропозицію інституційних владних відносин у вигляді наступної схеми:

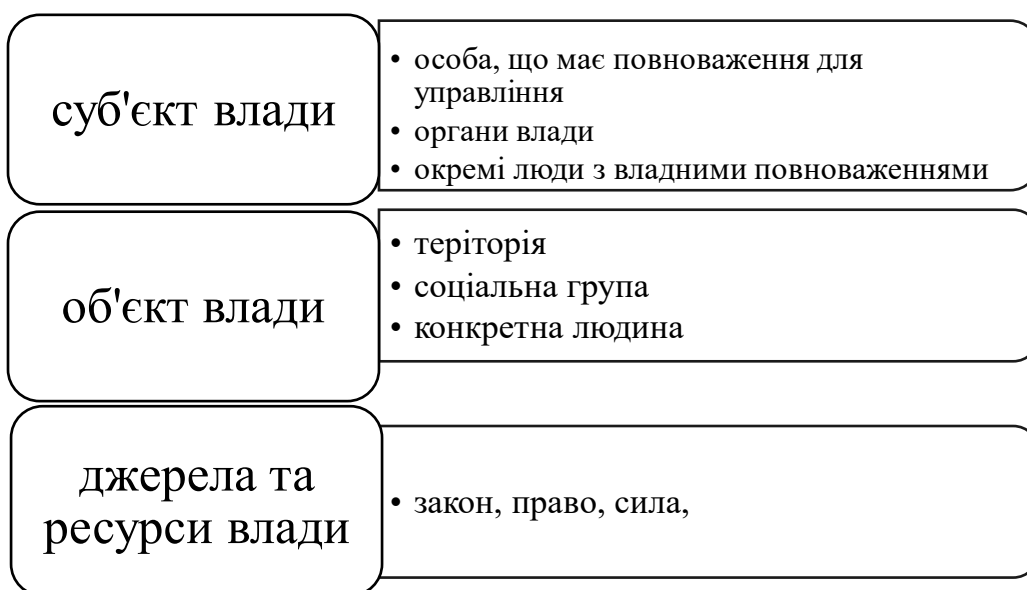

Рис. 1. Інституційні владні відносини

Треба відзначити, що ця схема ілюструє макроситуацію інституційних владних відносин і є неповною. Вона може варіюватися в залежності від того, хто або що мислиться як суб'єкт чи об'єкт влади. Це можуть бути як міждержавні відносини, так і внутрішні відносини в

державі або в якійсь меншій інституції, такій, як родина. Макроситуація владних відносин в тексті роману Дж. Мартіна також проявляється в різних соціальних і міжособистісних відносинах.

Коли ми беремо лексику мови і представляємо собі, які її засоби використовуються для лексичної експлікації концепту ВЛАДА, то питома вага припадає на такі частини мови, як іменник і дієслово (хоча, звісно, автор не обмежується ними). Чимало лексичних одиниць, які використовуються для вербалізації концепту, багатозначні. Тому перш, ніж помістити лексему в ту чи іншу групу, конкретне її значення буде співвідноситися зі словами, що входять до групи. В дужках буде вказуватися кількість зафіксованих лексем в тексті.

У номінативному полі «Суб'єкти влади» можна виділити наступні підгрупи лексем:

1. Лексеми зі значенням «**верховний правитель**», «**голова держави**». У цій групі слів представлені титули носіїв вищої влади на двох островах, Вестерос і Ессос, де відбуваються події роману: king/король (542) – ядро, найближча периферія – prince (234), khal / кхал (202) та queen (199), дальня периферія – princess/принцеса (77) і khaleesi / кхалісі (67) та крайня периферія – usurper/узурпатор (29).

Лексема **king/король** зустрічається в тексті для позначення різних персонажей старих та нових королів. Автор використовує її, щоб занурити читача у світ королівства, його історію та сучасність, щоб створити контраст між різними королями: добрими та злими, старими та молодими, розумними і справедливими правителями і дурними, жорстокими і негідними, династичними спадкоємцями Залізного трону і узурпаторами, що захоплювали його через війни і зради (“*This is where King Robert killed him and won the crown*” [58, с. 134]; “*In the name of Robert of the House Baratheon, the First of his Name, King of the Andals and the Rhoynar and the First Men, Lord of the Seven Kingdoms and Protector of the Realm...*” [58, с. 17]).

Для контрасту на позначення іншого типу правителя з'являється лексема **khal** / **кхал**. Це влада, що заснована на силі та харизмі правителя, який жодного разу не програв битви та тим самим має право бути правителем (“...*what a handsome man the khal was, so tall and fierce, fearless in battle, the best rider ever to mount a horse, a demon archer*” [58, с. 34]; “*Khal Drogo has never lost a fight*” [58, с. 38]).

Це одиниця дотракійської мови, артланга, в тексті. Декілька одиниць були створені самим Дж. Мартіном. Можна додати, що спеціально для серіалу НВО «Гра престолів» дотракійську мову зі своєю лексикою та граматиною придумав лінгвіст Девід Дж. Пітерсон, один з творців і член спілки Language Creation Society в США [61, 62].

Лексема **queen**/**королева** більш стосується персонажу теперішньої королеви Серсі, ніж інших королев минулого. Контекст, в якому з'являється ця лексема, описує права, обов'язки королеви, поведінку, яку, на думку автора, від неї чекають. До того ж це дуже активний персонаж, що також жадає влади та просувається до неї, хоча і не має на це права, оскільки є жінкою (“*I love him as much as Queen Naerys loved Prince Aemon the Dragonknight*” [58, с. 439].; “*She was to be a queen, and queens did not cry*” [58, с. 437]; “*The queen has a dozen knights and a hundred men-at-arms who will do whatever she commands*” [58, с. 470]).

Лексема **khaleesi**/**кхалісі** є свого роду доповненням лексеми queen/королева, що представлена в інших відношеннях та в іншій структурі влади, що створена Дж. Мартіном. Вона також залежна від посади чоловіка-кхала, патріархальних традицій дотракійського народу, але також може досягти безмежної влади, як показує автор наприкінці книги (“*She was khaleesi, she had a strong man and a swift horse, handmaids to serve her, warriors to keep her safe, an honored place in the dosh khaleen awaiting her when she grew old.*” [58, с. 535]).

Prince/принц та **princess**/принцеса як майбутні правителі і спадкоємці займають найближчу та дальню периферію. Цікаво, що в

книзі більша частина лексем *prince* пов'язана з принцом Джоффри, рідше з його братом, принцями попередньої династії Таргарієнів або принцом-кхалакка дотракійців. Дуже мала частина лексем номінує титул князя в Дорні, південної частині Вестеросу (“*The tall boy beside him could only be the crown prince*” [58, с. 40]; “... and the Prince of Dorne has consented to wed his son Trystane to the Princess Myrcella” [СК, с. 163]; “A prince rides inside me!” [58, с. 450]).

Разом з лексемою **king/король** у романів зустрічається емоційно забарвлена лексема **usurper/узурпатор**, що демонструє пейоративну конотацію, і відноситься до крайньої периферії. Словесна одиниця *usurper/узурпатор* описує почуття кхалісі Дайнеріс до короля Роберта, що вбив її батька та захопив трон Вестероса, наприклад: “...and the Usurper in King’s Landing would pay well for her brother’s head” [58, с. 454].

У наступній підгрупі слів зазначимо узагальнені номінації **посадових осіб та органів**, що мають владні повноваження, такі як: King’s Hand = the Hand of the King (135), Council (97), Grand Maester/Великий Мейстер (62), Lord Commander = Commander (50), headsman/кат (5), master of coin/скарбничий (4) та master of whisperers/старший нашіптувач (3).

King’s Hand = the Hand of the King /десниця – це дуже важлива посада після короля, яка іноді його повністю замінює, якщо король дурний, старий/молодий, примхливий чи зовсім не бажає вирішувати справи з управління країною. Десниця очолював Раду при королі, командував флотом і армією, складав закони, часом сидів на троні і відправляв королівське правосуддя. Він міг бути всім при дурному королі і легко втратити посаду і голову при норовливому та примхливому. У цій групі слів, що складає ще одне номінативне поле, фразема King’s Hand = the Hand of the King /десниця складає ядро поля (“*The Hand of the King was the second-most powerful man in the Seven Kingdoms. He spoke with the king’s voice, commanded the king’s armies, drafted the king’s laws. At times he even*

sat upon the Iron Throne to dispense king's justice, when the king was absent, or sick, or otherwise indisposed. Robert was offering him a responsibility as large as the realm itself" [58, с. 46]; *"If any man has other matters to set before the King's Hand, let him speak now or go forth and hold his silence"* [58, с. 164]; *"You are the King's Hand, Lord Stark. You will do as I command you, or I'll find me a Hand who will"* [58, с. 327]; *"You are the King's Hand, and the king is a fool"* [58, с. 296]).

Council / Рада як владна структура має дуже важливу роль в будь-якій державі, вирішуючи проблеми в таких сферах, як стосунки з іншими державами, економіка, захист держави від внутрішніх і зовнішніх ворогів, будівництво. Діяльність Ради часто непомітна. Ось і в тексті прямого опису повноважень немає, представлені лише декілька її прикладів: *"The council will confirm you as Lord Protector and make Joffrey your ward."* [58, с. 466]; *"It was true, Lord Eddard had often made Robb part of his councils back at Winterfell"* [58, с. 476]; *"Esteemed lords, the king demands the immediate presence of his small council in the throne room"* [58, с. 482].

Отже Рада існує для того, щоб допомагати в управлінні землями. Вона затверджує накази короля. На ній може бути присутній спадкоємець, щоб вчитися. При зміні короля Рада присягає на вірність новому. Ця лексема займає найближчу периферійну позицію.

Лексема **Grand Maester/Великий Мейстер** займає дальню периферійну позицію. Обов'язки цієї посади у романі дуже широкі: лікар, астроном, акушер, який ще тримає ворон для листування майже всього двора. Однак всі ці обов'язки були знайдені через опис дій інших мейстрів, що описані в тексті. Щоб отримати пост мейстра, треба пройти навчання з багатьох дисциплін, кожна з яких позначена кільцем в його мейстерському ланцюгу. Мейстер при дворі короля входить в малу раду для допомоги в керуванні державою. Наведемо декілька прикладів: *"Near forty years, I have been Grand Maester of the Seven Kingdoms"* [58, с. 180]; *"... that Grand Maester Pycelle had convened an urgent meeting of the small*

council... Near forty years, I have been Grand Maester of the Seven Kingdoms I have seen more of illness than I care to remember, my lord. ... Hurriedly Grand Maester Pycelle mixed him another draught of the milk of the poppy” [58, с. 236]; “Lord Renly and Grand Maester Pycelle stood witness as Robert sealed the letter, to be opened by the council...” [58, с. 463].

Лексема **Lord Commander/Лорд-командуючий** теж попадає в найближчу периферію цього поля, але треба зазначити, що вона використовується для двох посад владних відносин в текстах: це і головнокомандуючий королівської варти при дворі (14 лексем) та ранг головного командувача Нічної Варти (36 лексем). Тож в книзі лексема більш асоціюється з Нічною Вартою та персонажем Джораха Мормонта. Але вона і взагалі вказує на обов'язки, якості та вміння, що характеризують цей пост в макро- та мікрівідносинах, а саме: “... the Lord Commander of the Kingsguard must be valiant . . .” [58, с. 575]; “When soldiers lack discipline, the fault lies with their lord commander,” his father said” [58, с. 616]; “Do you think they chose me Lord Commander of the Night’s Watch because I’m dumb as a stump, Snow?” [58, с. 709].

Таким чином, за Дж. Мартіном, незалежно від місця служби командуючий має бути хоробрим, розумним та вміти організувати людей та підтримувати дисципліну.

Лексема **headsman/кат** займає крайню периферію. В уявленні автора кат має типовий опис: як і будь-яка людина, що здійснює королівське правосуддя, він викликає жах і має пронизливий погляд: “Ser Ilyn Payne, the King’s justice, a headsman” [58, с. 18]; “He made her feel as though something dead were slithering over her naked skin” [58, с. 434]; “The lad was a distant cousin to Ser Ilyn Payne, the king’s headsman . . . and almost as quiet, although not for want of a tongue” [58, с. 618]; “As the headsman looked at her, his pale colorless eyes seemed to strip the clothes away from her, and then the skin, leaving her soul naked before him” [58, с. 140].

Лексема **master of coin/скарбничий** також складає крайню периферію поля. Ця посада при дворі є дуже непомітною в романі, але, забігаючи наперед, можна сказати, що дуже важливою для королів та всього Вестеросу взагалі. Від бережливості та/або хитрості скарбничого залежать фінансування усіх потреб короля та двору. Завдяки цим своїм талантам Петір Бейліш, сином маленького лорда без шансів на блискуче майбутнє, став скарбничим і одним з найвпливовіших людей в королівстві. Згодом з'ясується, що саме він почав всю цю гру престолів і був джерелом хаосу в країні (*“Within three years of his coming to court, he was master of coin and a member of the small council, and today the crown’s revenues were ten times what they had been under his beleaguered predecessor ... A master juggler was Petyr Baelish”* [58, с. 113]; *“The master of coin finds the money. The king and the Hand spend it”* [58, с. 184]; *“... the master of coin must be frugal...”* [58, с. 575].

Ще одна лексема з крайньої периферії цієї групи – **master of whisperers/старший нашіптувач**. В його обов’язки входить доповідати королю про те, хто куди пішов, що зробив і сказав, передбачати можливу розстановку сил на шаховому полі королівства і давати поради королю, виходячи з цього. Старший нашіптувач, як павук, має велику мережу донощиків з різних верств суспільства: слуги, хлопчаки-розсильні, садівники, повії, лорди та леді – всі, хто так чи інакше потрапив в його павутину. Саме ця посади згадується лише три рази в романі, що дійсно підтверджує її функціонал: бути непомітним, щоб про все знати. Але треба зазначити, що більш всього автор використовує лексему spider (16) в переносному значенні для створення негативної конотації щодо цієї посади (*“Varys the eunuch was the king’s master of whisperers”* [58, с. 108]; *“... and the master of whisperers must be sly and obsequious and without scruple”* [58, с. 575]).

У номінативному полі «Об’єкти влади» виділяємо наступні підгрупи лексем:

1. Лексеми для позначення **васальної залежності** від короля/королеви: lord/лорд (1339), lady/леді (363), bannerman/прапорносець (47), lordling/лордичук (24), Warden/Хранитель (22) та артланг ко\ко (8).

Лексема **lord/лорд** займає ядерну позицію в цій групі, але треба зазначити, що всі її номінації треба розділити ще на підгрупи. Для об'єму цієї роботи це недоцільно та потребує спеціального програмного забезпечення для ведення статистики. Значна частина номінацій – це звернення персонажів один до одного: my lord (237). Це підкреслює, на нашу думку, стилістику романів – середньовічний епос. Крім них є ще такі лексеми, як Lord Tywin/лорд Тайвін, Lord Stark/лорд Старк, Lord Mormont/лорд Мормонт і т. д., які теж слугують або для вираження ввічливої поваги під час розмови титулованих осіб або взагалі для номінації титулу особи.

Перш за все необхідно зрозуміти, яке значення несе лексема лорд, звернувшись до тлумаченого словника. Оскільки автор англомовний, ми вважаємо доцільним звернутися до британського культурери *лорд*. Lord/Лорд/господар/владика – офіційний спадковий титул в Великобританії, а також особа, що носить цей титул. Історично цей титул носять переважно представники вищої британської аристократії. По відношенню до жінок замість титулу «лорд» використовується титул «леді». Спочатку цей титул використовувався на позначення всіх належних до стану феодалів-землевласників. У цьому значенні термін «лорд» протиставляється терміну «селянство», яке живе на його землях і зобов'язані йому вірністю і феодальними повинностями [64].

Згідно з авторською концепцією, лорди розподіляються на великих та малих, бідних та багатих, що навіть позичають золото королям. Для підтримування васальної залежності вони виховують дітей-спадкоємців своїх васалів або тих, кого перемогли. Вони (не) зберігають вірність королю. В їх обов'язок входить захищати ту територію, що їм належить,

тім самим підтримуючи владу в королівстві (“*Lords great and small had flocked to Robert’s banners; others had remained loyal to Targaryen*” [58, с. 112]).

Лорди виховують своїх перших синів спадкоємцями, навчаючи їх бути лордом: “... *and Robb was changed. He was Robb the Lord now, or trying to be. He wore a real sword and never smiled.*” [58, с. 224]; “*Robb was seated in Father’s high seat, wearing ringmail and boiled leather and the stern face of Robb the Lord.*” [58, с. 227].

З авторської точки зору титул лорда не тільки успадковується, а й отримується за певні заслуги, що корелює з подіями у сучасній Великобританії (королева Єлизавета нагородила титулом лорда кілька талановитих співаків, музикантів, акторів), до прикладу: “*The Lord Varys was born a slave in Lys, did you know?*” [58, с. 235]. Іноді батьки залишають своїх синів без титулу. Водночас, маленьке хлопчисько може бути титулованою особою доволі високого рангу, якому підкорюються старі лорди: “*The boy is Lord of the Eyrie and Defender of the Vale...*” [58, с. 346].

Лексема **lady/леді** займає найближчу периферію. У загальній ієрархії дружина займає місце, яке визначається титулом її чоловіка. Можна сказати, що вона стоїть на тій же сходинці, що і її чоловік, відразу за ним. Адже вона має ті ж обов’язки, права та функції. Приймаючи гостей вона сидить поруч з лордом на почесному місці, що свідчить про її високий ранг: “*Jon’s brothers and sisters had been seated with the royal children, beneath the raised platform where Lord and Lady Stark hosted the king and queen*” [58, с. 49].

Вдова як васал може очікувати захисту від своїх кривдників з боку короля, десниці або сюзерена: “*The Hand of the King has great power ...to protect Lady Arryn and her son, if the worst be true*” [58, с. 62], як господиня замку і оточуючих його земель, вона відповідає за господарство, бере на службу людей: “*You were thinking Lady Catelyn would reward you for your help, perhaps even take you into her service*” [58, с. 416].

Деякі дівчатка навчаються також, як хлопчики, володіти бойовою зброєю, тому леді може брати участь в битвах, якщо є васалом (це індивідуально-авторське бачення) (*“One of his companions was even a woman: Dacey Mormont, Lady Maegh’s eldest daughter and heir to Bear Island, a lanky six-footer who had been given a morningstar at an age when most girls were given dolls”* [58, с. 633]).

Лексема **bannerman/прапорносець** попадає в дальню периферію, як і негативно забарвлене слово **lordling/лордичук** (*“My father is Lord Randyll, a bannerman to the Tyrells of Highgarden”* [58, с. 245]; *“I’ve seen what happens to soft lordlings when they’re put to work”* [58, с. 413]).

Прапорнощі є у великих і впливових лордів. Для прапорнощя найголовніше – зберігати відданість своєму васалові, утримувати фортеці для свого лорда, віддано служити своїм мечем лорду, здійснювати правосуддя іменем свого лорда, зберігати честь і гідність свої і свого лорда (*“One day, Bran, you will be Robb’s bannerman, holding a keep of your own for your brother and your king, and justice will fall to you”* [58, с. 19]; *“Ser Jorah had tried to swell the family coffers by selling some poachers to a Tyroshi slaver. As the Mormonts were bannermen to the Starks, his crime had dishonored the north”* [58, с. 108]; *“All of them were bannermen to the Tullys, their swords sworn to the service of Riverrun”* [58, с. 267]).

Крайню периферію складає лексема **Warden/Хранитель**, яка використовується для номінації територіального титулу, яких в романах чотири: *“Eddard Stark, Lord of Winterfell, Warden of the North”* [58, с. 735]; *“The Arryns have always been Wardens of the East.”* [58, с. 46]; *“The mighty Lannisters of Casterly Rock, the Wardens of the West, had remained aloof from the struggle, ignoring calls to arms from both rebels and royalists”* [58, с. 112]; *“The Tarlys were a family old in honor, bannermen to Mace Tyrell, Lord of Highgarden and Warden of the South.”* [58, с. 249].

Лексема **ko/ко** з дотракійської мови відноситься до крайньої периферії і згідно з уявленням автора складається з таких сем, як: кровний

вершник, охоронець, радник. Ко – це васал кхала або кхалісі, який пов'язаний зі своїм повелителем кровними стосунками та присягою. Він може очолити кхаласар після смерті кхала (*“Only a man can lead a khalasar or name a ko”* [58, с. 726]; *“Ko Pono left first, naming himself Khal Pono, and many followed him”* [58, с. 688]).

2. У полі «Об'єкти влади» також можна виділити лексеми, що номінують **території та суспільні групи**. Перш за все це назва країни, **The Seven Kingdoms/Сім Королівств** (65), що розташовується на острові Вестерос. Завдяки суцільної вибірці можливо було скласти загальне уявлення про країну в стислому вигляді. Це країна з давньою історією, яка зберіглася в літописах, легендах, піснях і родоводах великих будинків (*“They were histories and songs of the Seven Kingdoms, she saw, written in the Common Tongue.”* [58, с. 101]; *“The lineages and histories of the great Houses of the Seven Kingdoms, with descriptions of many high lords and noble ladies and their children, by Grand Maester Malleon”* [58, с. 256]). Раніше ці території населяли діти лісів та перші люди. На них утворилися окремі сім королівств (*“Only the children of the forest dwelt in the lands we now call the Seven Kingdoms”* [58, с. 670]; *“So long as the kingdoms of the First Men held sway, the Pact endured, all through the Age of Heroes and the Long Night and the birth of the Seven Kingdoms”* [58, с. 671]).

Це незвичайна земля, де бувають дуже довгі, багаторічні зими та літа. І тільки коли ці території захопили валерійці за допомогою драконів, було створено цілу державу Сім Королівств (*“... since Aegon the Dragon had come to make the Seven Kingdoms one”* [58, с. 723]), де народ говорить однією спільною мовою (*“Dothraki was incomprehensible to her, and the khal knew only a few words of the bastard Valyrian of the Free Cities, and none at all of the Common Tongue of the Seven Kingdoms”* [58, с. 99]).

Як ми бачимо, державна система у книзі подібна середньовічній монархії, тому Дж. Мартін розподілив територій так, якби це зробив

король: за королівською примхою або як винагороду лицарям або їхнім пращурам за відвагу на війні та заслуги.

Вище зазначалось, що Сім Королівств мають чотири області під владою лордів-захисників, що номіновані лексемою *Warden*. Інша часто повторювана лексема – **House/Дім** (103). Це і рід в цілому, і території, які він займає в королівстві (“*I am his heir, the last blood of House Targaryen*” [58, с. 725]; “*House Baratheon ...The youngest of the Great Houses, born during the Wars of Conquest*” [58, с. 732]). У романі номінується дев’ять великих Домів і безліч дрібних. В деяких з Домів залишився останній спадкоємець, деякі ще молоді і розвиваються. Інші вже досягли могутності і багатства. Деякі зберігають дивні звичаї кровозмісних шлюбів для збереження особливих здібностей їх представників (вміння управляти драконами Дому Таргарієнів). У кожного Дома є свій символ на одязі і на прапорі: Дім Старків – лютововк, Дім Баратеонів – олень, Дім Ланістерів – лев, Дім Аренів – сокіл, Дім Таргарієнів – триголовий дракон (“*The direwolf is the sigil of your House*” [58, с. 22]; “*On his breastplate was the three-headed dragon of his House*” [58, с. 44]). У цьому ми бачимо дійсну схожість авторської картини світу з реальною картиною за часів середньовічної монархії.

Ще дві лексеми територіально належать королівству – **the Wall/Стіна** (145) та **the Watch/Варта** (95) – скорочення від *The Night’s Watch/Нічна Варта*.

Розглянемо спочатку лексеми **the Wall/Стіна**. Треба згадати тут, що образ стіни, що захищає мир людей від світу монстрів, з’явився в свідомості автора після відвідування Адріанова Валу на півночі Шотландії. У своєму романі він розташував стіну на півночі Семи Королівств. Стосовно ж концепту ВЛАДИ, стіна – це частина пенітенціарної системи, тобто системи, що займається покаранням різних злочинців. Вона старше, ніж Сім Королівств, холодна (її будували з льоду та каменю), неприступна (дуже висока, має багато фортець та оборонних

знарядь), непридатна для життя – все, що треба для покарання. Щоб вижити на ній, треба багато працювати та тренуватися (*“And there is the Wall. You need to see it, Your Grace, to walk along its battlements and talk to those who man it”* [58, с. 45]). Але ж Стіна дає шанс, щоб чогось досягнути, щось виправити в житті: *“There is great honor in service on the Wall”* [58, с. 65]; *“He lifted his eyes to the Wall, ... a colossal blue-white cliff that filled up half the sky”* [58, с. 173].

Лексема **the Watch/Варта** – це соціальна структура, вартіві якої захищають світ людей від монстрів півночі. Варта не займає жодну зі сторін у війнах між лордами, але вона залежна від всього королівства, оскільки воно забезпечує Варту людськими та матеріальними ресурсами (їжа, одяг, зброя, худоба и т.д.): *“So they pledged as well that the Night’s Watch would take no part in the battles of the realms it guarded”* [58, с. 602]; *“The order of stewards keeps the Watch alive. ... Who brings up supplies from the south? The stewards”* [58, с. 413]. Варта в занепаді, її блискуче минуле пам’ятають мало людей, щоб з купи людського зброду зробити людей та навіть героїв, потрібна ідея, яка втілилась в клятві вартового, який відмовляється від усього, що було у нього до Стіни: титулів, звань, сім’ї, роду, бажання мати все це в майбутньому і повністю присвячує себе служінню “чорного ворона” (вартіві вдягаються у чорне).

Номінативне поле «Джерела та ресурси влади» складають такі лексеми: knights/лицарі (297), gold/золото (184), guards/гвардія = guardsmen (115), sellswords/перекупні мечі (51), army/армія (40), justice /правосуддя (37), gold cloaks/золоті плащі (28), money/гроші (9), law/закон (4). Як ми бачимо, ядерну позицію посідає сила лицарів. Навколо ядра знаходиться золото, що акумулюють великі Доми та родини задля фінансування короля, а також гвардія. Перекупні мечі, армія, правосуддя, золоті плащі знаходяться в дальній периферії. І закон та гроші в крайній периферії. Розглянемо детальніше кожен позицію.

Лексема **knights/лицарі** зустрічається так же часто як лексема **lord**. І це не дивно, адже лицар – це важкоозброєний кінний воїн як правило дворянського походження, але не завжди є лордом. Бути посвяченим в лицарі може кожен, але це дорого, оскільки потрібні обладунки (спеціальний одяг під лицарські лати, кольчуга, шолом, щит, меч, лук, спис, арбалет). Щоб стати лицарем потрібно пройти спеціальне тренування. Лицарю потрібен добрий кінь та прислуга для допомоги (“...she saw two *knights kneeling before the queen, in armor so fine and gorgeous that it made her blink*” [58, с. 137]). Всі захоплюються лицарями, а хлопці мріють стати лицарями.

Лицар повинен служити зразком честі, відваги і благородства, служити королю і державі і захищати слабких, але далеко не всі лицарі відповідають цьому ідеальному образу. Лицар Джеймі Ланістер з особистої гвардії короля порушує клятву вірності своєму королю і вбиває його, за що отримує прізвисько Царевбивця. Коли починається війна лицарі роблять багато злочинів і порушують обітницю.

Лексема **gold/золото** як форма оплати будь-якого товару в подібному середньовічному королівстві більш прийнятна, ніж лексема **money/гроші**. Золото – це і прикраси для жінок та чоловіків, і засіб розрахунку та збагачення, і винагорода лицарям на турнірах. Цікаво відзначити, що лексема **silver/срібло** в текстах зустрічається або в якості кольору (волосся, коня, тканини), або як матеріал для лицарських обладунків і жіночих прикрас (“And you shall have gold as well, and jewels of all sorts [58, с. 31]).

Лексеми дальньої периферії **guards=guardsmen/гвардія**, **sellwords/перекупні мечі**, **army/армія** відносяться до силового джерела влади, як і лицарі. Гвардія несе чергування в палаці та захищає короля, його родину, придворних від ворогів, а іноді і від народу (“The Hand took three guards with him [58, с. 257]). Перекупні мечі – це вільні вояки, що наймаються до лордів або лицарів задля охорони або участі в битвах (“...

he has some thought to recruit men for his army from the sellswords who guard the caravans” [58, с. 454]).

Лексема **justice/правосуддя** займає дальню периферію, можливо, тому, що в такому дуже озброєному світі її мало місця. Хоча все королівство сподівається, що король – гарант правосуддя: “All justice flows from the king” [58, с.191]. Але, королю Роберту (король-узурпатор, що з’являється на перших сторінках книги «Гра престолів») від адміністративних справ робиться нудно. Він відсторонюється від державних справ і, вже тим більше, від правосуддя. Все залишає ці обов’язки на малу раду, а коли королем стає його син Джоффри та починаються війни, правосуддя залежить від примх короля та моральних якостей лордів та лицарів (“*What Lord Varys means is that all this business of coin and crops and justice bores my royal brother to tears,*” Lord Renly said, “so it falls to us to govern the realm” [58, с. 183]).

Gold cloaks/золоті плащі – це метонімічна перенос в лексичному значенні, перенесення найменування з урахуванням суміжності плаща золотого кольору та людини, що його носить. Золоті плащі – це особиста гвардія короля (“The gold cloaks who had the watch sneered when she told them to let her in” [58, с. 319]).

Лексема **money/гроші** залишається в крайній периферії поля, тому що для стилістики романів, з точки зору автора, ця узагальнююча лексема менше підходить, ніж лексема золото (“*The master of coin finds the money*” [58, с. 184]).

Лексема **law/закон** розташована у зоні крайньої периферії закінчує цю групу. Згідно з королівським законом людину можуть стратити за злочин, відправити на Стіну або продати в рабство. Згідно з авторським світобаченням закон начебто і є, але він залежить від сили, розуміння, честі, примх людей, наділених владою (короля, лордів, лицарів, придворних тощо). Наприклад: “*If you are tried and found to be guilty of the crimes for which you stand accused, then by the king’s own laws, you must pay*

with your life's blood." [58, с. 385]. Від закону нудно навіть королю (*"Laws are a tedious business ..."* [58, с. 46]).

Отже, на даному етапі ми вже можемо побачити наступну статистику. У суцільної вибірці було розглянуто 4785 іменників та фразем. 2314 лексеми складають 82% від усієї кількості дібраних одиниць і номінують об'єкти влади. 1706 лексем, які автор використав для номінації суб'єктів влади, складають 36%. Найменше в романах лексем, які використовувалися для опису джерел та ресурсів влади – 765 лексем, становить 16%.

Таблиця 2.3. Лексичні засоби репрезентації концепту ВЛАДА

Гіпероніми = Номінативні поля концепту ВЛАДА	Окремі гіпоніми номінативних полів	Лексеми (всього 4785 лексем = 100%)
Суб'єкт влади (1706) = 36 %	особа, що має повноваження для управління (1350) = 79 %	king/король (542) prince/принц, князь (234) khal/кхал (202) queen/королева (199) princess/принцеса (77) khaleesi/кхалісі (67) usurper/узурпатор (29)
	органи та посадові особи (356) = 21 %	King's Hand = the Hand of the King/десниця (135) Council/Рада (97) Grand Maester/Великий Мейстер (62) Lord Commander = Commander/Лорд- командуючий (50) headsmen/кат (5) master of coins/скарбничий (4) master of whisperers/ старший нашіптувач (3)
Об'єкт влади (2314) = 48 %	васали (1906) = 82 %	lord/лорд (1339) lady/леді (363) bannerman/прапороносець (47) lordling/лордичук (24) Warden/Хранитель (22) ko/ко (8)
	територія та суспільна група (408) = 18 %	the Wall/Стіна (145) House/Дім (103)

		The Night's Watch = the Watch (95) the Seven Kingdoms/Сім Королівств (65)
Джерела та ресурси влади (765) = 16 %	Сила, закон, правосуддя та фінансові джерела (765) = 100 %	knights/лицарі (297) gold/золото (184) guards=guardsmen /гвардія(115) sellswords/перекупні мечі (51) army/армія (40) justice/правосуддя (37) gold cloaks/золоті плащі (28) money/гроші (9) law/закон (4)

Після наповнення схеми інституційних відносин можна стверджувати, що концепт ВЛАДА як ментальне утворення має багаторівневу польову структуру, зі своїм ядром, навколоядерним простором та периферією на кожному рівні. «Суб'єкт влади», «Об'єкт влади» та «Ресурси і джерела влади» входять в гіперонімічно-гіпонімічні відносини з одиницями наступного рівня. Ми бачимо, як автор розставив свої суб'єктивні смислові акценти, оскільки він експлікував свої індивідуальні пріоритети при використанні тих чи інших мовних одиниць. З точки зору Дж. Мартіна основу влади, її ядро, складають її об'єкти – васали насамперед. На їх відданості сюзерену тримається влада короля/королеви або кхала/кхалісі. Останні своєю силою, харизмою або самим фактом легітимності їх влади об'єднують всіх васалів в єдине, ціле королівство або кхаласар. Джерело влади, хоч це і периферія, перш за все складають лицарі і золото. Лицарі частково є і васалами, а золото скріплює відносини на всіх рівнях і напрямках: від васалів до сюзерена і навпаки. Закон і правосуддя у такій силовій державі майже не мають значення. Таким чином, всі складові концепту ВЛАДА не тільки пов'язані між собою, але і впливають один з одного.

ВИСНОВКИ

Хід нашого дослідження було поділено на дві частини. Першу частину кваліфікаційної роботи було присвячено вивченню теоретико-методологічних засад дослідження. За допомогою загальнонаукових методів аналізу, синтезу, систематизації та узагальнення було проаналізовано дефінітивний корпус терміну «концепт». Також було проведено аналіз і опис існуючої на сьогодні різниці між поняттям, значенням і концептом. У роботі ми послуговуємось визначенням поняття «концепт» за В. Масловою і потрактуємо його як семантичне утворення, що вирізняється лінгвокультурною специфікою; у той або інший спосіб характеризує носія певної етнокультури; концепт відображає етнічне світобачення, маркує етнічну картину світу і, в той же час, це певний квант знання, що відображає зміст загальнолюдської діяльності.

Наступним кроком нашого дослідження була систематизація наявних класифікацій концептів, оскільки це відображає багатоаспектність самого терміна. В роботі було наведено і покроково проаналізовано широкий огляд класифікацій концептів. Концепти бувають прості/складні, мікро- або макроконцепти, етнокультурні, соціокультурні, індивідуально-культурні; уявлення, схеми, поняття, фрейми, гештальти тощо. Бувають позитивні концепти та антиконцепти, концепт може відрізнятися знаком плюс чи мінус в різних культурах або взагалі бути відсутнім в певній етнокультурі через недостатню локалізацію.

У роботі було досліджено питання структури концепту. Було виявлено, що концепти мають рухливу та складну структуру. Для її дослідження використовуються різні методи лінгвістичного аналізу слова-репрезентанта, включаючи звернення до етимологічних, дефініційних, синонімічних словників, також метод реконструкції

номінативного поля та асоціативного аналізу, якій застосовується для реконструкції етнокультурного концепту.

Під час другої частини нашого дослідження ми зробили аналіз лексикографічних джерел і дійшли таких висновків: ключове слово-репрезентант *power* існує в англійській мові з XIII ст. в трьох основних значеннях: 1. *authority*/авторитет, вплив; 2. *army, force*/фізична сила, армія; 3. *ability*/здатність. Сама лексема використана автором лише 24 рази на майже 800 сторінках. Вже на цьому рівні будується перше номінативне поле концепту, де лексема *power* в значенні *army*, значення *force*/сила становить ядро з 13 лексемами, значення *ability*/здатність (4 лексеми) та *authority*/авторитет, вплив (7 лексем) складають периферію. Було помічено, що для створення середньовічної атмосфери книг автор використовував ключове слово саме в його архаїчному значенні, *army, force*/сила. Сила війська експлікується лексемою *power* в мовленнєвому контексті спільно з дієсловами *sail, march, attack, loom, command, battle, join* та лексемами *massed, combined, all*.

Наступним кроком був пошук синонімів слова-репрезентанта та реконструкція номінативних полів з ними, для того, щоб побачити, як автор конкретизує, доповнює нюансами слово-репрезентант, які він ставить акценти. Лексема *power* має 165 синонімів для трьох значень, з яких 92 синоніми для підкреслення значення *authority*/авторитет, вплив – *command, authority, dominion, sway, influence*, 64 синоніми для значення *army, force*/сила – *strength, force, might*, 9 синонімів для значення *ability*/здатність – *skill, ability, talent*.

На подальшому етапі було застосовано схему інституціональних відносин, щоб виявити інші засоби лексичної експлікації концепту. Було виявлено 4785 лексем, які були розподілені відносно їх родо-видових відносин до суб'єктів, об'єктів та джерел і ресурсів влади.

Гіперонім «**Суб'єкти влади**» складається з 1706 лексем (36 %), має в своєму складі два гіпоніма, в яких лексеми складають своє номінативне поле:

1. лексичні одиниці, що номінують осіб, які керують державою або певною територією: king, prince, khal, queen, princess, khaleesi, usurper (вони розташовані в порядку від ядра до крайньої периферії)

2. лексичні одиниці на позначення органів влади та посадових осіб: the King's Hand, Council/Рада, Grand Maester, Lord Commander, headsman, master of coin, master of whisperers.

Гіперонім **об'єктів влади** (2314 лексеми – 48 %) має два гіпоніма: васали (lord, lady, bannerman, lordling, Warden, ko) та територія і суспільна група (the Wall, House, the Watch, the Seven Kingdoms). Всі ці лексеми також формують номінативні поля у своїх групах.

Джерела та ресурси влади складають 765 одиниць: knights, gold, guards/guardsmen, sellswords, army, justice, gold cloaks, money, law. Ці лексеми також створюють своє номінативне поле.

Отже, під час дослідження було виявлено, що концепт ВЛАДА має складну, багаторівневу структуру. Його можна віднести до макроконцептів. У роботі ми побачили, як таке явище, як влада, концептуалізувалось в конкретному романі «Гра престолів»: склалося в певну схему, «обросло» образами, розширилося асоціаціями і синонімічними відтінками. В цілому ми побачили, як автор, маючи свою певну систему концептуально-ціннісних орієнтирів, вибрав конкретні мовні засоби і створив текстове повідомлення для читача. Отже, ми вважаємо, що методика проведення лексикографічного аналізу, виявлення способів лексичної репрезентації концепту і реконструкція номінативних полів описана нами детально і відповідає поставленим завданням.

Перспективу подальшого наукового пошуку вбачаємо у деталізації номінативного поля концепту ВЛАДА та його наповнення іншими

номінативними полями, наприклад, озброєння, житло суб'єктів влади, символи влади, боги як суб'єкт влади, суспільство, доречним вважаємо дослідження дієслівних одиниць у межах номінативного поля концепту ВЛАДА, що відбивають функціональні відношення між суб'єктами та об'єктами влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефиренко Н. Ф. Методологические основания исследования проблемы вербализации концепта. Вестник ВГУ, серия Гуманитарные науки. 2004, № 2.
2. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка: учебное пособие. М.: ФЛИНТА, 2016. 288 с.
3. Аскольдов С. А. Концепт и слово / Русская словесность: От теории словесности к структуре текста: Антология. М.: Academia, 1997. 320 с.
4. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка, их личностная и национальная специфика: дис. ... док. филол. наук: Воронеж, 1997. 330 с.
5. Бессонова Л.Е. Концептуальная и семантическая природа лексемы «власть» в лексикографическом дискурсе. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/35324/07-Bessonova.pdf?sequence=1>
6. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии. Тамбов: Изд-во Тамб. ун-та, 2001. 123 с.
7. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. М.: Русские словари, 1996. 416 с.
8. Воркачев С. Г. Лингвоконцептология и межкультурная коммуникация: истоки и цели. Филологические науки. 2005. № 4. С. 76–83.
9. Воркачев С. Г. Ex Pluribus Unum: лингвокультурный концепт как синтезное образование. Вестник РУДН, серия Лингвистика. 2016, том 20, № 2.
10. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт. М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. 192 с.
11. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. М., «Русский язык», 1976. 1096 с.

12. Демьянков В. З. Понятие и концепт в художественной литературе и в научном языке // Вопросы филологии. 2001. № 1. URL: <http://www.infolex.ru/Concept.html>
13. Герасіна Л. М. Інституційна природа державної влади та система її політико-правових інститутів URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2694/1/Gerasina_3.pdf
14. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ языка: фреймовые сети. Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства. № 9: Проблеми прикладної лінгвістики. Одеса: Астропринт, 2004. С. 81-92.
15. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2007. 219 с.
16. Замалетдинов Р. Р., Сибгаева Ф. Р. Национально-культурные концепты: учебно-методическое пособие. Казань, 2013. 56 с.
17. Заньковська Г. Д. Методи дослідження концептів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015. № 19. том 2. С. 102-104.
18. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології): Монографія. К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. 328 с.
19. Ипполитов О. О. Объективация концепта «дорога» в лексико-фразеологической системе языка: дис. ...канд. филол. наук. Воронеж, 2003. 151 с.
20. Калита О. М. Інтенсифікатори концептів «зрада» і «перемога» в українськомовному сегменті соціальної мережі Facebook. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018. № 32. том 3. С. 43-45
21. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград, Перемена, 2002. – 477 с.

22. Карасик В. И., Прохвачева О. Г., Зубкова Я. В., Грабарова Э. В. Иная ментальность: монография. М.: Гнозис, 2005. 352 с.
23. Л.А. Ковбасюк, Н.В. Романова Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: навч.-метод. посіб. для маг. заоч. форми навч-ня. Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. 96 с.
24. Космеда Т. А. Прагматика власної назви в еґо-тексті Т. Шевченка: особливості функціювання топонімів (до 155-річчя з часу написання письменницького «Щоденника»). URL: <http://azbuka.in.ua/wp-content/uploads/2013/10/kosmeda.pdf>
25. Красавский Н. А. Концепт «мудрость», «целеустремленность» и «любовь» в аксиологической картине мира Германа Гессе / Н.А. Красавский // Человек. Язык. Культура. сб. науч. ст., посвящ. 60-летнему юбилею профессора В.И. Карасика. Киев: Издательский дом Д. Бураго, 2013. – Ч. 1. – С. 75-84
26. Краснобаева-Чорна Ж. В. Термінополе КОНЦЕПТ. Українська мова. 2006. №2. С. 67-79.
27. Краснобаева-Чорна Ж. В. Класифікаційні параметри концепту ЖИТТЯ - Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць. Літературне місто. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=7621>
28. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З. и др. Краткий словарь когнитивных терминов. М., 1996. 825 с.
29. Кубрякова Е. С. Об одном фрагменте концептуального анализа слова память. / Логический анализ языка. Культурные концепты. М.: Наука, 1991. 204 с.
30. Курманбекова В. А. Структура концепта. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=O19XKLAMs0I>
31. Курманбекова В. А. Построение номинативного поля концепта. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9aB5CGfMF4E&t=2s>

32. Лихачов Д. Концептосфера русского языка. // Русская словесность: от теории словесности к структуре текста: антол. / Ин-т народов России [и др.]; под общ. ред. В. П. Нерознака. М., 1997. с. 280–287.
URL: <https://www.lhachev.ru/lihachev/bibliografiya/5135/>
33. Мамич М. В. Концепти правда / неправда в українській літературній мові: семантико-стилістичний аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 06.06.2002. Одеса, 2002. 19 с.
34. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
35. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. Минск Тетрасистемс, 2005. 256 с.
36. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. Минск Тетрасистемс, 2008. 272 с.
37. Маслова В. А. Лингвокультурология: учебное пособие. М., Академия. 2001. 208 с.
38. Мінаєва Е. В. Гендерна концептологія: мовна репрезентація концептів «дім» і «любов» у жіночій поезії: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 19.10.2007. Сімферополь, 2007. 18 с.
39. Пасик Л. А. Об'єктивація та дискурсивна профілізація концепту PARTNERWANL/ВИБІР ПАРТНЕРА (на матеріалі німецької мови). дис. ... канд. філол. наук. Луцьк, 2016. С. 240.
40. Петровська В. С. Поняття «концепт» в когнітивної лінгвістиці. Розвиток філологічних наук: європейські практики та національні перспективи: матер. наук.-прак. конф., м. Одеса, 23-4 жовтня 2020 р. Одеса, 2020. С. 86-89.
41. Полюжин М. М. Типологія й аналіз концептів. Іноземна філологія, 2009. № 121. С. 80-89.
URL: http://old.lingua.lnu.edu.ua/Foreign_Philology/Foreign_Philology/Foreign_Philology_121/articles/07%20poliuzhyn.pdf

42. Полюжин М. М. Концепт і особливості фразеологічної номінації в англійській мові. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2019, № 1 (41). С. 100-105. URL: <http://visnyk-philology.uzhnu.edu.ua/article/view/192268/192547>
43. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика: учебное издание. Москва АСТ: «Восток-Запад», 2007. 226 с.
44. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы. Монография. Днепропетровск: Белая Е. А. 2013. 307 с.
45. Русская словесность: от теории словесности к структуре текста: Антология / Под общ. Ред. В. П. Нерознака. М.: Academia, 1997. 320 с.
46. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
47. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты: дис....док. филол. наук. Волгоград, 2004. 323 с.
48. Степанов Ю.С. Константы: словарь русской культуры – М.: Академический проект, 2004. – с. 42-67.
49. Яковлева Е. С. О понятии «культурная память» в применении к семантике слова. Вопросы языкознания. 1998. № 3. с. 43-73
50. Фрумкина, Р. М. Концепт, категория, прототип. Лингвистическая и экстралингвистическая семантика: сборник обзоров. М: РАН, 1992. с. 28-43.
51. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. URL: https://www.academia.edu/9556373/Шейгал_Политический_дискурс
52. Энциклопедия Песни льда и пламени. URL: https://7kingdoms.ru/wiki/Энциклопедия_Песни_Льда_и_Пламени
53. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/>
54. Collins Dictionary URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/power>
55. Etymology Dictionary URL: <https://www.etymonline.com/h?q=power>
56. Free Dictionary by Farlex URL: <https://www.thefreedictionary.com/power>

57. Longman Dictionary URL: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/power>
58. Martin G. A Game of Thrones. URL: <https://fobook.ru/a-game-of-thrones-игра-престолов/>
59. Martin G. George Martin. Interview. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=c1G7QiuV17s>
60. Merriam-Webster Dictionary URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/power>
61. Peterson D. Living Language Dothraki. Talks at Google. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SUUHH5lpLL4>
62. Peterson D. Soft, driven, slow mad. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iOL4FiecVDs>
63. Phrases Dictionary URL: <https://www.phrases.com/psearch/power>
64. Lord. Wikipedia URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Lord>